

UNIVERZA V MARIBORU
EKONOMSKO-POSLOVNA FAKULTETA MARIBOR

Delo diplomskega seminarja

RAVNI DROBNOPRODAJNIH CEN ŽIVIL V SLOVENIJI IN AVSTRIJI

Retail Price Levels of Food in Slovenia and Austria

Kandidat: Timotej Plečko
Program: bolonjski univerzitetni
Študijska usmeritev: Finance in bančništvo
Mentor: red. prof. dr. Jani Bekő
Študijsko leto: 2013/14

Maribor, september 2014

POVZETEK

V diplomskem delu smo z makroekonomskimi kazalniki primerjali gospodarstvi Sloveniji in Avstrije. Ti kažejo, da je slovensko gospodarstvo slabše razvito. Bruto domači proizvod na prebivalca v standardu kupne moči je v Sloveniji na precej nižji ravni v primerjavi z Avstrijo. Prav tako je na precej nižji ravni tudi povprečna mesečna neto plača. Splošna raven cen sovpada s trditvijo, da bolj razvito gospodarstvo, izkazuje tudi višjo splošno raven cen. Ta je bila v Sloveniji v letu 2013, za 16,7 % pod povprečjem skupine držav EU-27. Avstrija je v tem času beležila za skoraj 7 % višjo splošno raven cen od povprečja EU-27.

Na podlagi terenskega popisa cen v juniju 2014 smo med seboj primerjali 157 vrst živil, ki so bile razdeljene v trinajst skupin. Z izračuni censkih paritet smo ugotovili, da je bila povprečna raven cen živil v Sloveniji za 20,8 % nižja v primerjavi z Avstrijo. Najcenejša skupina znotraj vzorca živil, je bila skupina izdelkov iz žit, ki je bila v Sloveniji v povprečju za 33,7 % cenejša. Edina skupina, ki je bila v Sloveniji dražja, je bila skupina predelanega in konzerviranega sadja, in sicer za 7,3 %.

Ključne besede: gospodarska razvitost, neto plača, censka pariteta, raven cen živil.

ABSTRACT

The aim of this diploma paper is to compare the macroeconomic indicators of the Slovenian and Austrian economy which point out that the Slovenian economy is less developed. The gross domestic product per capita in purchasing power in Slovenia is on a much lower level in comparison to Austrian one. The same fact can be said about the average monthly earnings. The general level of prices coincides with the fact that a more developed economy demonstrates a higher price level. The general level of prices in Slovenia in the year of 2013 was about 16,7 per cent under the average of the EU-27 countries. In the same period of time, Austria has marked a 7 per cent increase of the general level of prices under the average of the EU-27 countries.

According to the field work in July 2014, where an inventory of the prices was made, 157 different types of food were compared and divided into 13 groups. With the help of the calculations of parity pricing we came to the conclusion, that the average level in Slovenia was about 20 per cent lower in comparison to Austria. The cheapest group inside the food pattern was a group of cereals, which was about 33 per cent cheaper in Slovenia. The only group that was 7,3 per cent more expensive in Slovenia, was the group of processed and canned fruits.

Key words: economic development, net salary, parity pricing, level of food prices.

KAZALO

1	UVOD	6
1.1	Oprelitev področja in opis problema	6
1.2	Namen in trditve.....	6
1.3	Predpostavke in omejitve.....	6
1.4	Metode raziskovanja	7
2	SLOVENIJA IN AVSTRIJA V LUČI MAKROEKONOMSKIH INDIKATORJEV.....	8
2.1	Gospodarska razvitost in gospodarska rast.....	8
2.2	Cenovna stabilnost	12
2.3	Razmere na trgu dela.....	14
2.4	Javnofinančni položaj	17
2.5	Gospodarsko sodelovanje s tujino	20
3	POLOŽAJ ŽIVILSKE INDUSTRIJE V SLOVENIJI IN AVSTRIJI.....	23
3.1	Razmere v Sloveniji.....	23
3.2	Razmere v Avstriji	25
4	UGOTAVLJANJE RAVNI DROBNOPRODAJNIH CEN ŽIVIL V SLOVENIJI IN AVSTRIJI	27
4.1	Predstavitev metodologije	27
4.1.1	Določanje censkih paritet.....	27
4.1.2	Določanje ravni censkih paritet.....	27
4.2	Izračuni razmerij cen izbranih živil – agregirani rezultati.....	28
4.2.1	Cenovna razmerja v skupini svežih vrtnin	29
4.2.2	Cenovna razmerja v skupini svežega sadja.....	30
4.2.3	Cenovna razmerja v skupini svežih rib	31
4.2.4	Cenovna razmerja v skupini izdelkov iz žit	31
4.2.5	Cenovna razmerja v skupini predelanih in konzerviranih vrtnin.....	32
4.2.6	Cenovna razmerja v skupini predelanega in konzerviranega sadja	33
4.2.7	Cenovna razmerja v skupini svežega mesa	34
4.2.8	Cenovna razmerja v skupini predelanega in konzerviranega mesa.....	35
4.2.9	Cenovna razmerja v skupini predelanih in konzerviranih rib.....	37
4.2.10	Cenovna razmerja v skupini svežega in predelanega mleka	37
4.2.11	Cenovna razmerja v skupini maščob	38

4.2.12 Cenovna razmerja v skupini ostalih živilskih proizvodov	39
5 SKLEPNE UGOTOVITVE	41
VIRI IN LITERATURA	43

SEZNAM SLIK

Slika 1: Rast realnega bruto domačega proizvoda v % glede na prejšnje leto.....	8
Slika 2: Stopnje rasti elementov agregatnega povpraševanja v Sloveniji (v % glede na preteklo leto)	9
Slika 3: Stopnje rasti elementov agregatnega povpraševanja v Avstriji (v % glede na preteklo leto)	10
Slika 4: BDP na prebivalca v Sloveniji in Avstriji v standardu kupne moči (SKM) (EU-27=100).....	11
Slika 5: Stopnja inflacije merjena s HICP (harmoniziran indeks cen življenjskih potrebščin) v % glede na prejšnje leto	13
Slika 6: Ravni cen končne potrošnje zasebnih gospodinjstev v Sloveniji in Avstriji, v primerjavi z državami Evropske unije (EU-28=100).....	14
Slika 7: Produktivnost dela v BDP na zaposlenega v Sloveniji in Avstriji (EU-27=100)	16
Slika 8: Proračunski primanjkljaj/presežek izbranih držav (v % BDP)	18
Slika 9: Delež izvoza in uvoza blaga in storitev v Sloveniji in Avstriji (v % bruto domačega proizvoda).....	20
Slika 10: Saldo tekočega računa za plačilne bilance v Sloveniji in Avstriji (v % bruto domačega proizvoda).....	21

SEZNAM TABEL

Tabela 1: Stopnja anketne brezposelnosti (ILO) v Sloveniji, Avstriji in EU-27 v % (15-74 let) .	15
Tabela 2: Stopnja zaposlenosti v Sloveniji, Avstriji in EU-27	15
Tabela 3: Povprečna mesečna neto plača v Sloveniji in Avstriji (v €).....	17
Tabela 4: Povprečna minimalna mesečna bruto plača v Sloveniji (v €)	17
Tabela 5: Javni dolg v Sloveniji in Avstriji (v % bruto domačega proizvoda).....	19
Tabela 6: Najpomembnejši zunanjetrgovinski partnerji Slovenije in Avstrije v letu 2012 (v % od celotnega uvoza oziroma izvoza)	22
Tabela 7: Trgovinska bilanca Slovenija-Avstrija (v €)	22
Tabela 8: Izbrani kazalci živilskopredelovalne industrije v Sloveniji	24
Tabela 9: Izbrani kazalci živilskopredelovalne industrije v Avstriji.....	25
Tabela 10: Raven cen posameznih skupin živil (Slovenija-Avstrija, junij 2014)	28
Tabela 11: Izračunane censke paritete in cenovne ravni za sveže vrtnine	29
Tabela 12: Izračunane censke paritete in cenovne ravni za sveže sadje	30
Tabela 13: Izračunane censke paritete in cenovne ravni za sveže ribe	31
Tabela 14: Izračunane censke paritete in cenovne ravni za izdelke iz žit	32
Tabela 15: Izdelane censke paritete in cenovne ravni za predelane in konzervirane vrtnine.	33
Tabela 16: Izdelane censke paritete in cenovne ravni za predelano in konzervirano sadje ...	34
Tabela 17: Izračunane censke paritete in cenovne ravni za sveže meso.....	35
Tabela 18: Izračunane censke paritete in cenovne ravni za predelano in konzervirano meso	36
Tabela 19: Izračunane censke paritete in cenovne ravni za predelane in konzervirane ribe..	37
Tabela 20: Izračunane censke paritete in cenovne ravni za sveže in predelano mleko	38
Tabela 21: Izračunane censke paritete in cenovne ravni za maščobe	39
Tabela 22: Izračunane censke paritete in cenovne ravni za ostale živilske proizvode	39
Tabela 23: Živila, ki so v Sloveniji dosegla višjo raven censke paritete v primerjavi z Avstrijo	42
Tabela 24: Živila, ki so v Sloveniji dosegla najnižjo raven censke paritete v primerjavi z Avstrijo.....	42

1 UVOD

1.1 Opredelitev področja in opis problema

Tako Slovenija kot tudi Avstrija sta članici Evropske unije in Evropske ekonomske in monetarne unije, ki uporablja skupno valuto, evro. Slovenija se je EU pridružila 1. maja 2004 in s 1. januarjem 2007 sprejela evro. Avstrija se je EU pridružila v letu 1995 in sprejela evro za svojo valuto v letu 1999.

Makroekonomski kazalci kažejo na boljšo gospodarsko razvitost Avstrije v primerjavi s Slovenijo. Slovenija izkazuje nižji bruto domači proizvod na prebivalca v standardu kupne moči v primerjavi z Avstrijo, kot tudi v primerjavi s povprečjem skupine držav EU-27. Medtem pa Avstrija izkazuje višji bruto domači proizvod na prebivalca v standardu kupne moči v primerjavi s povprečjem skupine držav EU-27. Tudi mesečne neto plače so v Sloveniji na veliko nižji ravni kot v Avstriji. Tudi na trgu dela prihaja do razlik med omenjenima državama. Avstrija dosega znotraj Evropske unije najnižjo stopnjo anketne brezposelnosti, medtem ko se Slovenija po tem indikatorju vedno bolj približuje povprečju Evropske unije. Splošna raven cen je v Sloveniji pod povprečjem skupine držav EU-27, medtem ko je avstrijska nacionalna raven cen nekoliko nad povprečjem držav Evropske unije.

1.2 Namen in trditve

V diplomskem delu bomo najprej predstavili oziroma primerjali Slovenijo in Avstrijo v luči makroekonomskih indikatorjev. Kazalnike obeh držav bomo primerjali tudi s povprečjem Evropske unije. Zajeli bomo področja, kot so: gospodarska rast in razvitost, cenovna stabilnost, razmere na trgu dela, javnofinančni položaj in gospodarsko sodelovanje s tujino. V tretjem poglavju bomo na kratko predstavili položaj živilske industrije v Sloveniji in Avstriji in nato v zadnjem poglavju analizirali ravni drobnoprodajnih cen živil v Sloveniji in Avstriji, ki smo jih pridobili s terenskim zbiranjem podatkov.

Osnovna trditev, ki jo bomo v diplomskem delu preverjali je:

- splošna raven cen živil je v Sloveniji nižja kot v Avstriji.

1.3 Predpostavke in omejitve

Terenski popis drobnoprodajnih cen živil smo opravili v naslednjih krajih:

- Maribor in Celje (Slovenija),
- Gradec in Lipnica (Avstrija).

V vsaki državi smo popisali 6 oziroma vsaj 4 (Avstrija) drobnoprodajne cene za posamezno postavko. Med seboj smo primerjali identična živila oziroma popolnoma zamenljive produkte. Zbiranje cenovnih podatkov je bilo opravljeno v juniju 2014. leta.

1.4 Metode raziskovanja

V diplomskem delu smo uporabili metodo deskripcije, komparativno metodo in metodo kompilacije.

V prvem sklopu dela, ki spada pod makroekonomsko raziskavo, bomo predstavili obe državi v luči ključnih ekonomskih kazalcev. V drugem sklopu dela, ki ima mikroekonomsko vsebino, pa bomo analizirali rezultate popisa drobnoprodajnih cen živil oziroma komentirali rezultate izračunov censkih paritet.

Glavna tema diplomskega dela je primerjava pridobljenih cen živil med Slovenijo in Avstrijo. Vzorec analiziranih cen živil zajema 157 produktov, ki so razdeljeni v trinajst skupin in nato še na posamezne podskupine.

Pri izračunih smo sledili metodologiji Inštituta za ekonomsko diagnozo in prognozo na Ekonomsko-poslovni fakulteti Maribor.

2 SLOVENIJA IN AVSTRIJA V LUČI MAKROEKONOMSKIH

INDIKATORJEV

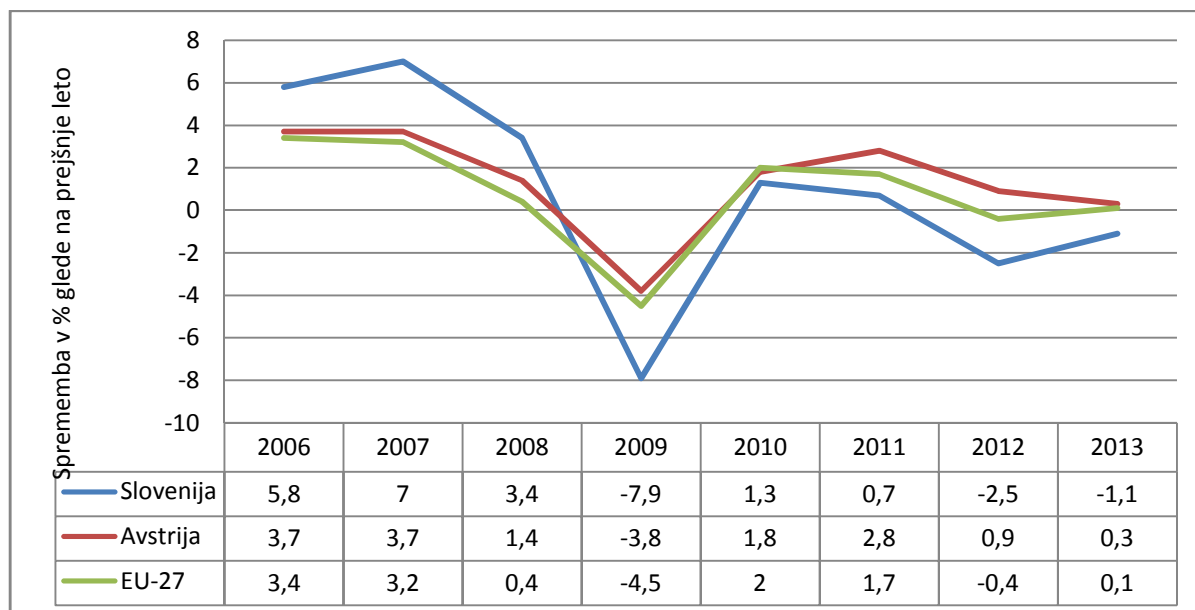
2.1 Gospodarska razvitost in gospodarska rast

Slovenija se uvršča med države z največjim poslabšanjem gospodarske aktivnosti, trga dela in javnih financ od začetka krize v letu 2009 znotraj Evropske unije.

Po navedbah UMARJA-ja (UMAR, 2014a) se Slovenija od začetka krize vedno bolj oddaljuje od povprečne rasti Evropske unije in zmanjšuje blaginjo države. Gospodarstvo oziroma gospodarska rast je v letih pred krizo temeljila predvsem na ugodnih gibanjih v mednarodnem okolju in visoki dostopnosti do finančnih virov, ki pa so bili usmerjeni v manj produktivne namene, prestrukturiranje gospodarstva in povečanje konkurenčnosti pa je bilo prepočasno.

Stopnje rasti bruto domačega proizvoda Slovenije so bile v obdobju 2006 do začetka globalne gospodarske krize (2009) višje kot stopnje rasti bruto domačega proizvoda povprečja EU-27, kakor tudi od stopenj rasti v Avstriji, kar je razvidno na sliki spodaj (slika 1).

Slika 1: Rast realnega bruto domačega proizvoda v % glede na prejšnje leto

Vir: Eurostat (2014a)

Od leta 2009 pa do leta 2013 pa je prišlo do obratne slike. Gospodarska kriza je močno vplivala na slovensko gospodarsko rast, saj smo od leta 2009 naprej beležili nižjo gospodarsko rast kakor Avstrija in povprečje EU-27. Od leta 2006 do 2013 smo v Sloveniji beležili 0,83 % povprečno rast agregatnega produkta, v Avstriji pa so beležili gospodarsko rast v višini 1,35 % letno. V EU-27 je povprečna gospodarska rast v tem času znašala 0,72 % letno. Če primerjamo obdobja do in po gospodarski krizi lahko opazimo, kakšen vpliv je ta imela na gospodarsko rast. Slovenija je do leta začetka krize (2006–2008) beležila 5,4 %

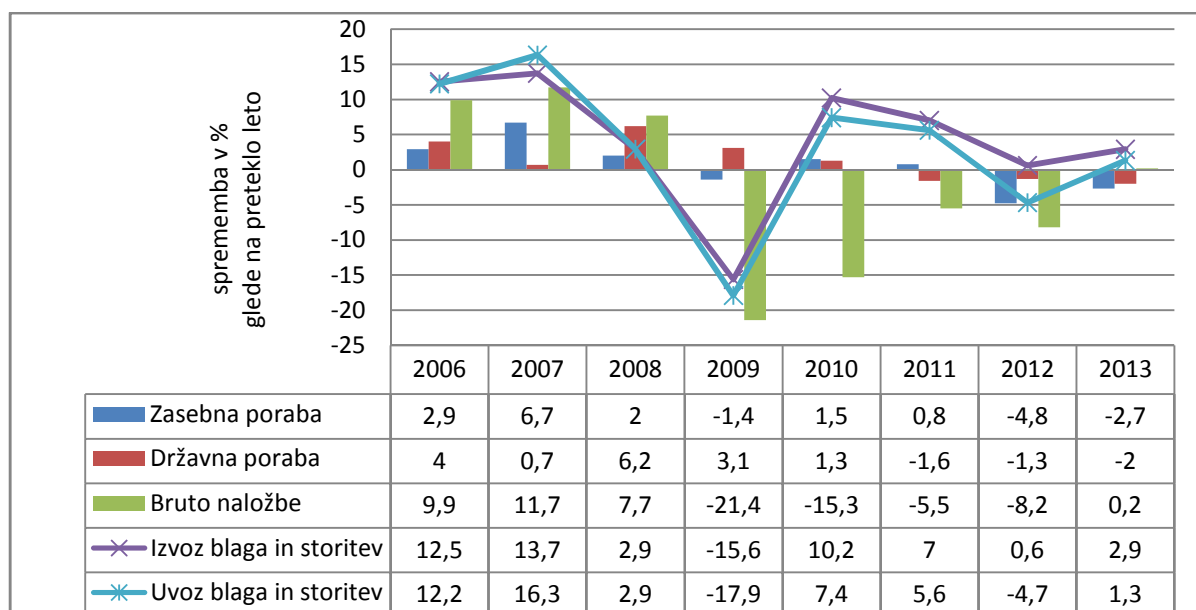
povprečno letno gospodarsko rast, po gospodarski krizi (po letu 2009) do leta 2013 pa v povprečju negativno gospodarsko rast v višini 1,9 % letno. Avstrija je do leta začetka krize beležila pozitivno gospodarsko rast v višini 2,9 % letno in jo pozitivno (v manjši meri) ohranila tudi po krizi, in sicer v višini 0,4 % letno. Kot obe omenjeni državi je tudi povprečje skupine držav Evropske unije do začetka krize imelo pozitivno gospodarsko rast v višini 2,3 % letno. Po krizi pa se je bruto domači proizvod držav Evropske unije skrčil za 0,38 % letno.

Največji padec smo beležili v Sloveniji prav v letu 2009, kjer je po 4-letnem obdobju pospešene gospodarske rasti pod vplivom globalne krize prišlo do 7,9 % padca rasti realnega bruto domačega proizvoda glede na leto poprej. Pomembnejši vpliv na padec ima zaradi visoke izvozne odvisnosti, padec slovenskega izvoza, kar je razvidno na sliki spodaj (slika 2), ki se je znižal na raven iz leta 2006. Zraven zmanjšanja izvozne aktivnosti imajo pomemben vpliv na padec rasti bruto domačega proizvoda tudi krčenje investicijskih dejavnosti (slika 2), predvsem v gradbeništvu (UMAR, 2014c).

V letu 2013 smo v Sloveniji zaradi gospodarske rasti v zadnjem četrtletju beležili nižji padec rasti (1,1 %), kot v letu 2012. K temu sta prispevala predvsem rast izvoza in zmanjšanje padca zasebne porabe (UMAR, 2014a).

Prav tako so v Avstriji v letu 2009 zaradi svetovne gospodarske krize, ki se je začela odražati konec leta 2008 in je avstrijsko ekonomijo potisnila v največjo recesijo zadnjih nekaj desetletij, beležili padec rasti realnega bruto domačega proizvoda, in sicer za 3,8 % glede na prejšnje leto. Razlog za to je bil predvsem v občutnem zmanjšanju izvoza (slika 3), ki je bil posledica upada svetovne trgovine (EC, 2014b). V času največje gospodarske krize od osamosvojitve naprej so se v letu 2009 znižali skoraj vsi temeljni agregati povpraševanja (slika 2).

Slika 2: Stopnje rasti elementov agregatnega povpraševanja v Sloveniji (v % glede na preteklo leto)

Opomba: Podatki za leta 2006-2009 (EC, 2014c), podatki za leta 2010-2013 (EC, 2014a)

Vir: EC (2014a) in EC (2014c)

V povprečju leta so se najbolj znižale bruto naložbe (investicije), izvoz blaga in storitev ter tudi zasebna poraba. Zaradi močnega upada uvoza blaga in storitev (nanj sta vplivala predvsem padec izvoznega in investicijskega povpraševanja) je bil saldo menjave s tujino pozitiven (UMAR, 2014c, str. 12).

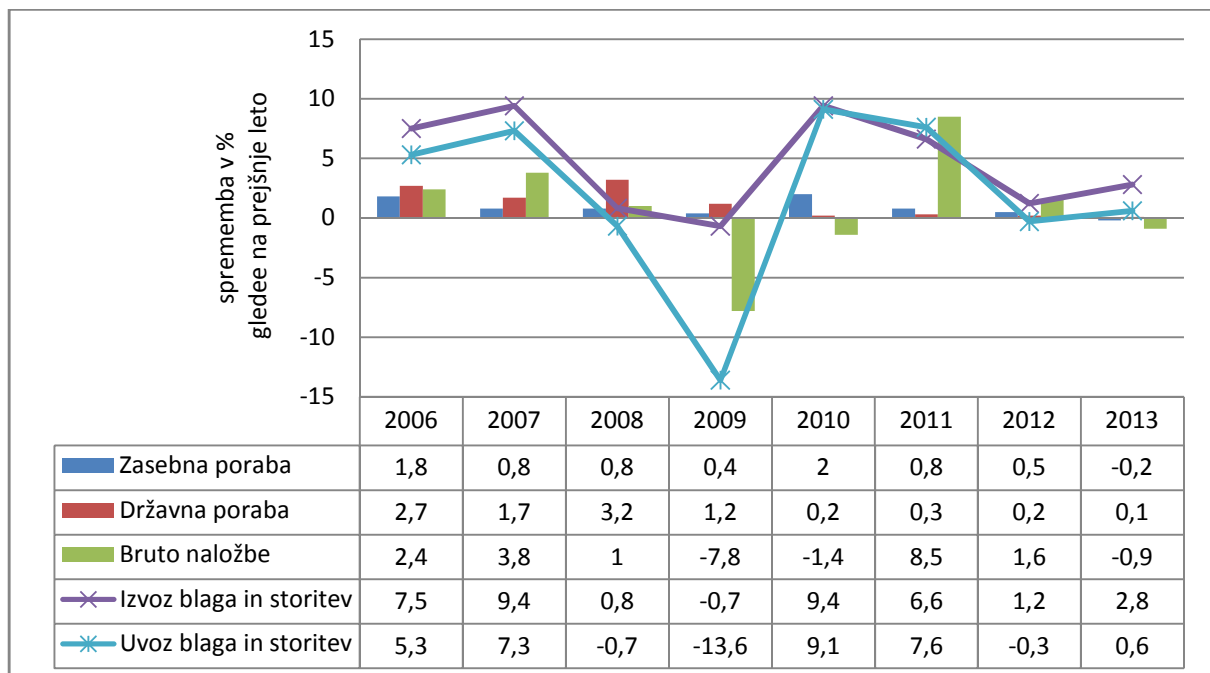
Po visokih rasteh v predhodnih letih so se v letu 2009 močno znižale investicije v zgradbe in objekte ter opremo in stroje. Na trgu stanovanjskih nepremičnin je prišlo tudi do zmanjšanja cen stanovanj (UMAR, 2014c, str. 13).

Padec pri bruto naložbah je bil prisoten še do leta 2013, kjer je prvič po gospodarski krizi prišlo do skromne pozitivne rasti glede na prejšnje leto (slika 2).

V letu 2009 se je nekoliko zmanjšala zasebna poraba, ki je bila po navedbah (UMAR, 2014c) najmanjša po letu 1995 glede na razpoložljivi dohodek. Za razliko od zasebne porabe pa se je nekoliko povečala državna poraba, in sicer za 3,1 % glede na prejšnje leto. Razlog za to gre iskati v povečanju sredstev za zaposlene in povečanje zaposlenosti v javnem sektorju.

Kot na primeru Slovenije, je bilo tudi v Avstriji v letu 2009 prisotno močno znižanje temeljnih agregatov povpraševanja (slika 3). Do močnega padca je prišlo pri bruto naložbah (7,8 %), kakor tudi pri izvozu in uvozu blaga in storitev.

Slika 3: Stopnje rasti elementov agregatnega povpraševanja v Avstriji (v % glede na preteklo leto)

Opombe: Podatki za leta 2006-2009 (EC, 2014c), podatki za leta 2010-2013 (EC, 2014a).

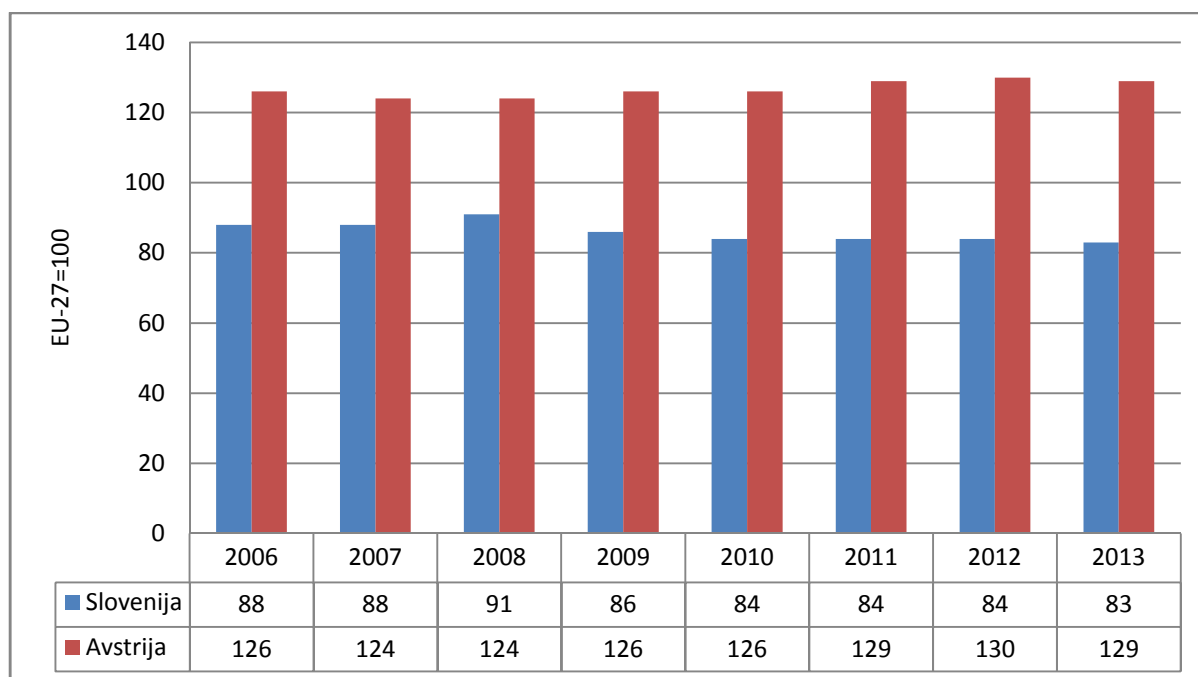
Vir: EC (2014a) in EC (2014c)

Pozitivna rast je ostala samo pri zasebni in državni porabi. Za nekoliko manjši padec bruto naložb v primerjavi z državami Evropske unije je poskrbela država z različnimi fiskalnimi ukrepi (naložbe v infrastrukturo, subvencije za obnovo zgradb za varčevanje z energijo).

Prav tako je Avstrija kot ena izmed redkih držav Evropske unije beležila pozitivno realno rast zasebne porabe v letu 2009. Podporni dejavniki za to so bili: nizka inflacija, zmanjšanje dohodnine in zvišanje sredstev za zaposlene (EC, 2014c).

UMAR (UMAR, 2014b) navaja, da gre glavni razlog za padec bruto domačega proizvoda na prebivalca v standardu kupne moči (SKM) iskat v močnejšem padcu bruto domačega proizvoda v Sloveniji kakor v ostalih državah članicah Evropske unije, saj je bil v letu 2012 le v treh državah članicah Evropske unije (Grčija, Hrvaška, Latvija) večji ali enak kumulativni padec bruto domačega proizvoda kot v Sloveniji (slika 4).

Slika 4: BDP na prebivalca v Sloveniji in Avstriji v standardu kupne moči (SKM) (EU-27=100)

Vir: Eurostat (2014a)

Prav tako se je po letu 2010 v Sloveniji začela zniževati splošna raven cen in zaradi tega se bruto domači proizvod na prebivalca po standardu kupne moči ohranja na nizki (nespremenjeni) ravni.

Glede na povprečje držav EU-27 pa BDP na prebivalca po standardu kupne moči (SKM) v Avstriji v opazovanem obdobju od leta 2006 do leta 2013 ostaja v prednosti in ohranja visoke pozicije med vsemi državami članicami Evropske unije. V letu 2013 bil je avstrijski bruto domači proizvod na prebivalca po standardu SKM za 29 % višji od povprečja EU-27, kar Avstrijo uvršča na drugo mesto (za Luksemburgom) znotraj Evropske unije.

V opazovanem obdobju od 2006–2013 se je bruto domači proizvod na prebivalca po SKM v Sloveniji znižal, in sicer za 5 odstotnih točk iz 88 na 83, in tako leta 2013 zaostaja za 17 % za povprečjem EU-27, kar (UMAR, 2014a) ustreza relativni gospodarski razvitosti Slovenije iz leta 2003. Za razliko od Slovenije se je BDP na prebivalca po SKM v Avstriji v opazovanem obdobju povečal, in sicer za 3 odstotne točke na 129.

Kot je razvidno na sliki 4 se razmerje bruto domačega proizvoda na prebivalca po standardu kupne moči (SKM) med Slovenijo in Avstrijo v opazovanem obdobju ni bistveno spreminjalo.

V obdobju 2006-2008 se je Slovenija nekoliko približala Avstriji, in sicer iz 69,8 % v letu 2006, na 73,3 % avstrijskega bruto domačega proizvoda na prebivalca v letu 2008. Razlog je rahlem povečanju slovenskega bruto domačega proizvoda in na drugi strani, rahlem padcu avstrijskega bruto domačega proizvoda na prebivalca v standardu kupne moči (SKM).

Po letu 2009 in svetovni gospodarski krizi pa je prišlo do povečanja razlike med opazovanima državama. Gospodarska kriza je očitno močnejše vplivala na slovensko gospodarstvo, saj se je bruto domači proizvod na prebivalca v standardu kupne moči v Sloveniji močno znižal, in sicer iz 91 % na 83 % povprečja EU-27. Medtem pa je Avstrija v letih po krizi dosegla rast bruto domačega proizvoda na prebivalca v standardu kupne moči, iz 124 % v letu 2008, na 129 % povprečja EU-27 v letu 2013. Zaradi tega je prišlo do povečanja razlike med opazovanima državama, in sicer iz 73,3 % v letu 2008, na 64,3 %, kolikor je v primerjavi z Avstrijo znašal slovenski bruto domači proizvod na prebivalca v standardu kupne moči (SKM) 2013. leta.

2.2 Cenovna stabilnost

Inflacija in deflacija sta na splošno nezaželena pojava, saj sta povezana z velikimi stroški in prinašata številne negativne posledice za državo. Cenovna stabilnost preprečuje nastanek teh stroškov in ljudem prinaša preglednost gospodarskega prostora.

Skrb za cenovno stabilnost znotraj območja Evropske unije pripada Evropski centralni banki (ECB) in nacionalnim centralnim bankam držav članic (Gerdesmeier, 2007).

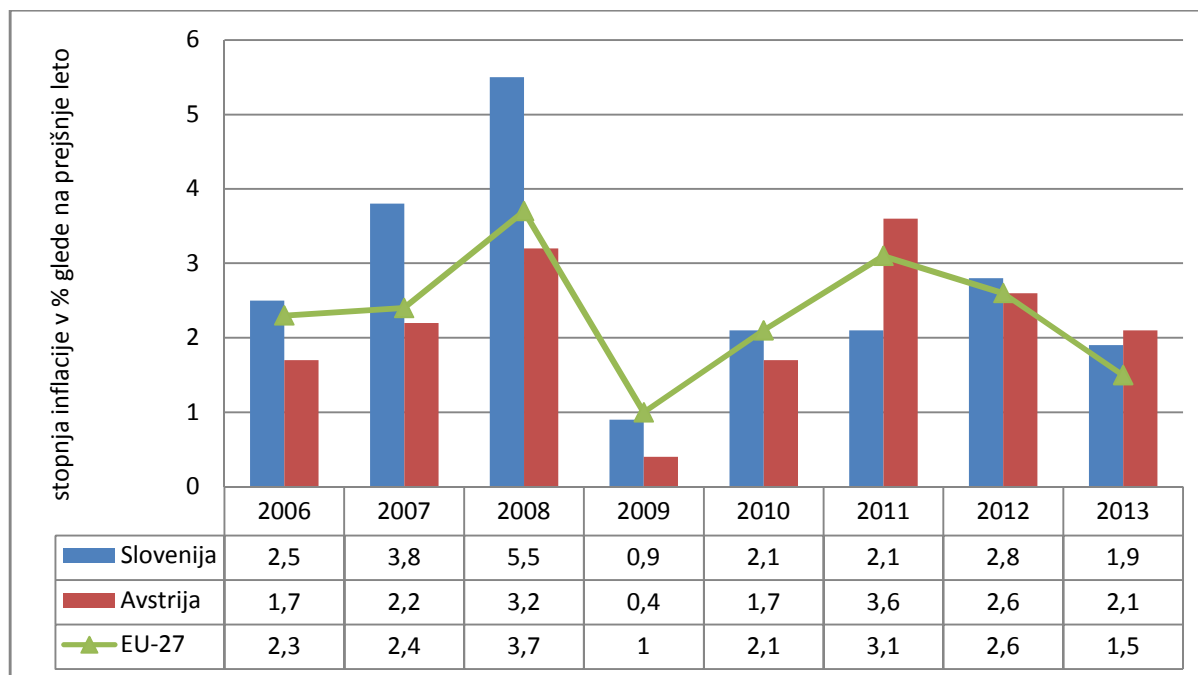
V Sloveniji so bila cenovna nihanja v letih pred krizo (2006-2008) nekoliko bolj izrazita v primerjavi s povprečjem Evropske unije (slika 5). Najvišjo stopnjo inflacije v obdobju 2006-2013 smo beležili v letu 2008, ko je stopnja inflacija znašala 5,5 %. Za primerjavo, inflacija v Avstriji je v istem letu znašala 3,2 %, medtem ko je povprečna inflacijska stopnja v Evropski uniji dosegla 3,7 %.

UMAR (UMAR, 2014d) navaja, da je do pospeška inflacije v prvi polovici leta 2008 prišlo predvsem zaradi rasti cen osnovnih surovin na svetovnem trgu. Kasneje pa se je nato v drugi polovici leta ob hitrem zniževanju cen nafte, hrane in ostalih surovin, inflacija, ob splošnem upočasnjevanju gospodarske aktivnosti, začela pospešeno umirjati. Vendar je kljub temu ob koncu leta 2008 dosegla visoko povprečno stopnjo rasti (5,5 %).

Za inflacijo v Avstriji je značilno, da se le-ta v zadnjih letih giblje podobno oziroma je na nekoliko višji ravni kot povprečne stopnja inflacije znotraj Evropske unije (slika 5). Najvišjo stopnjo inflacije so beležili v letu 2011, in sicer 3,6 % glede na prejšnje leto. Glavni razlog je bil v povišanju cen naftnih derivatov, zvišanju trošarin na cigarete in splošnem zvišanju veleprodajnih cen za 12 % glede na leto poprej (EC, 2014b).

Po letu 2011 je nato sledilo 2-letno obdobje zmanjšanja stopnje inflacije, na 2,1 % v letu 2013, kar je nekoliko nad povprečjem Evropske unije v istem letu (1,5 %).

Slika 5: Stopnja inflacije merjena s HICP (harmoniziran indeks cen življenjskih potrebščin) v % glede na prejšnje leto

Vir: Eurostat (2014b)

V letu 2009 so Slovenija, Avstrija in države znotraj skupine EU-27 dosegali najnižjo inflacijsko stopnjo v opazovanem obdobju (slika 5). Slovenija in Avstrija sta dosegali nižjo inflacijsko stopnjo od povprečja držav EU-27.

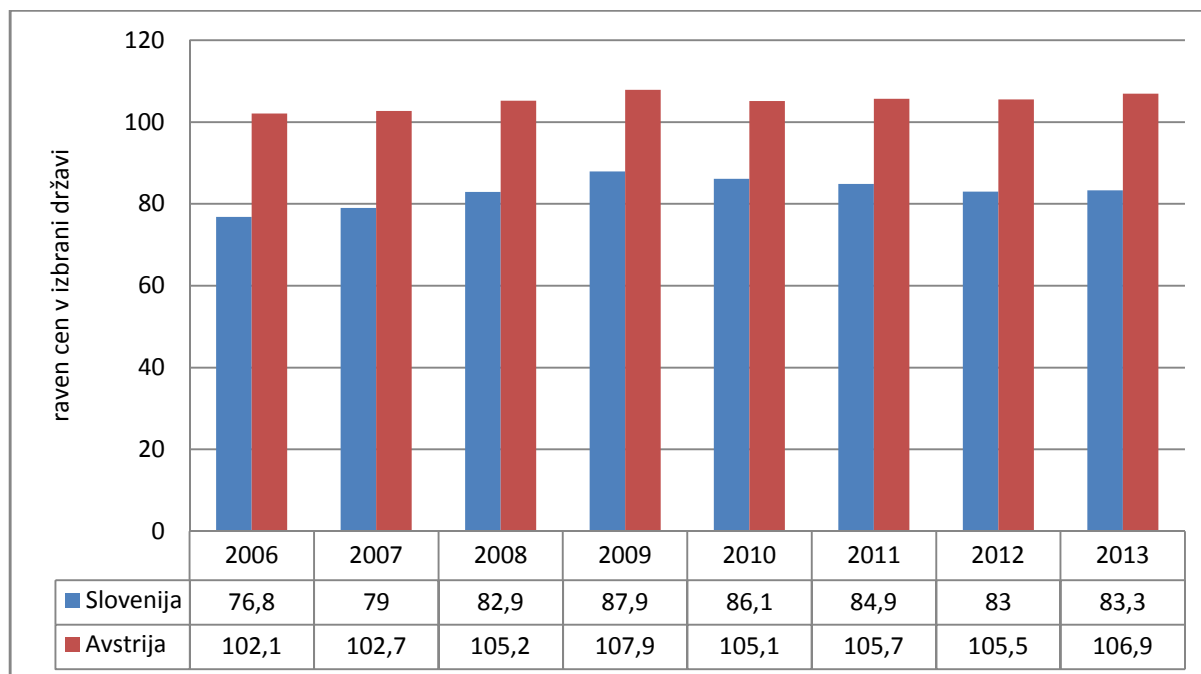
Evropska komisija (EC, 2014c) navaja, da je razlog za nizko stopnjo inflacije v Avstriji v znižanju cen goriv in kurilnega olja ter v pritiskih na znižanje marž zaradi manjšega povpraševanja.

Prav tako je Slovenija v letu 2009 dosegala občutno nižjo stopnjo inflacije, ki je bila za kar 4,6 odstotne točke nižja glede na leto poprej. Razlog je v gospodarski krizi, ki je pripeljala do krčenja agregatnega povpraševanja in trendnega zniževanja stroškov. Pomembnem vpliv na gibanje inflacije so imeli tudi učinki precejšnjega nihanja cen energentov, ki so v letu 2009 prehodno povzročili padec cen (BS, 2014b, str. 10).

Od začetka krize, ko je stopnja inflacije v Sloveniji v povprečju znašala okrog 2 %, se je v letu 2013 kljub dvigu stopenj DDV precej znižala. Na inflacijo so najbolj vplivale cene energentov in hrane, vendar se je njihov prispevek prepolovil glede na prejšnje leto. Inflacija se je v letu 2013 znižala v vseh državah Evropske unije, medtem ko so štiri države beležile celo deflacijo (UMAR, 2014a).

Splošna raven cen v Sloveniji je nižja od splošne ravni cen povprečja Evropske unije. Splošna raven cen je po začetku krize začela padati in se oddaljevati od povprečja Evropske unije in je leta 2013 od nje zaostajala za skoraj 17 % (slika 6).

Slika 6: Ravni cen končne potrošnje zasebnih gospodinjstev v Sloveniji in Avstriji, v primerjavi z državami Evropske unije (EU-28=100)

Opomba: podatki so izraženi v razmerju do EU-28 in niso primerljivi s prejšnjimi izdajami. Podatki so izraženi po standardu kupne moči (SKM).

Vir: Eurostat (2013c)

Medtem pa je splošna raven cen v Avstriji nekoliko višja od povprečja Evropske unije in se v zadnjih letih zvišuje glede na povprečje Evropske unije. V letu 2013 je bila avstrijska splošna raven cen za skoraj 7 % višja od evropskega povprečja. Razlika v ravni cen med Slovenijo in Avstrijo skozi leta ostaja na približno enaki ravni.

Gibanje splošne ravni cen Slovenije v primerjavi z gibanjem splošne ravni cen Avstrije je v opazovanem obdobju ostajalo na približno isti ravni oziroma je prihajalo do manjših razlik. Splošna raven cen Slovenije je v letu 2006 dosegala 75,2 % splošne ravni cen Avstrije. Ta razlika se je nato do leta 2010 vsako leto nekoliko zmanjševala in je v letu 2010 znašala dobrih 18 %. Po letu 2010 je nadalje prišlo do ponovnega večanja razlike, ki se je vsako leto, do leta 2013 nekoliko povečevala, ko je splošna raven cen v Sloveniji dosegala 78 % splošne ravni cen v Avstriji, kar je na podobni ravni, kot sta bili državi v letu 2008.

2.3 Razmere na trgu dela

Stopnja brezposelnosti je definirana kot število brezposelnih v % od aktivnega prebivalstva, pri čemer tvori aktivno prebivalstvo število delovno aktivnih in število brezposelnih.

Povprečna stopnja brezposelnosti je bila tako v Sloveniji kot tudi v Avstriji v obdobju od leta 2006 do leta 2013 pod povprečjem EU-27 (tabela 1). Avstrija se lahko pohvali z najnižjo stopnjo brezposelnosti med državami članicami Evropske unije, in sicer 4,9 % v letu 2013.

Tabela 1: Stopnja anketne brezposelnosti (ILO) v Sloveniji, Avstriji in EU-27 v % (15-74 let)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Slovenija	6,0	4,9	4,4	5,9	7,3	8,2	8,9	10,1
Avstrija	4,8	4,4	3,8	4,8	4,4	4,2	4,3	4,9
EU-27	8,2	7,2	7,0	9,0	9,6	9,6	10,4	10,8

Vir: Eurostat (2014d)

Slovenija se je po stopnji brezposelnosti v zadnjih letih začela približevati povprečju Evropske unije, ki je v zadnjih letih naraščalo počasneje. Stopnja brezposelnosti se je od leta 2009, ko je zaradi zmanjšanja gospodarske aktivnosti prišlo do ukinjanja delovnih mest, pa do leta 2013 povečala za 4,2 odstotne točke, medtem ko se je stopnja brezposelnosti v skupini držav EU-27 v tem obdobju povprečno povečala za 1,8 odstotne točke. Za primerjavo se je stopnja brezposelnosti v Avstriji povečala le za 0,1 odstotne točke glede na leto 2009. Slovenija je v letu 2013 beležila že več kot 10 % stopnjo brezposelnosti, kar je le 0,7 odstotne točke pod povprečjem Evropske unije.

Stopnja brezposelnosti se je v 2013 povečala za bolj kot v letu 2012, od začetka gospodarske krize pa se je več kot podvojila. Še posebej se je zvišala stopnja brezposelnosti žensk in oseb z nizko izobrazbo (UMAR, 2014a).

Skupna zaposlenost se v Sloveniji zmanjšuje (tabela 2). V letu 2013 je padla pod povprečje EU-27, medtem ko je bila v letih 2006 in 2010 še nad povprečjem. Za razliko od Slovenije se skupna zaposlenost v Avstriji povečuje in je v letu 2013 znašala 75,5 % aktivnega prebivalstva med 20. in 64. letom, kar je za 7 odstotnih točk višje od povprečja EU-27.

Tabela 2: Stopnja zaposlenosti v Sloveniji, Avstriji in EU-27

	Slovenija			Avstrija			EU-27		
	2006	2010	2013	2006	2010	2013	2006	2010	2013
Skupna zaposlenost	71,5	70,3	67,2	73,2	74,9	75,5	69,0	68,6	68,5
Zaposlenost moški	76,3	74,0	71,2	80,0	80,1	80,3	76,9	75,1	74,4
Zaposlenost ženske	66,5	66,5	63,0	66,4	69,6	70,8	61,2	62,1	62,7

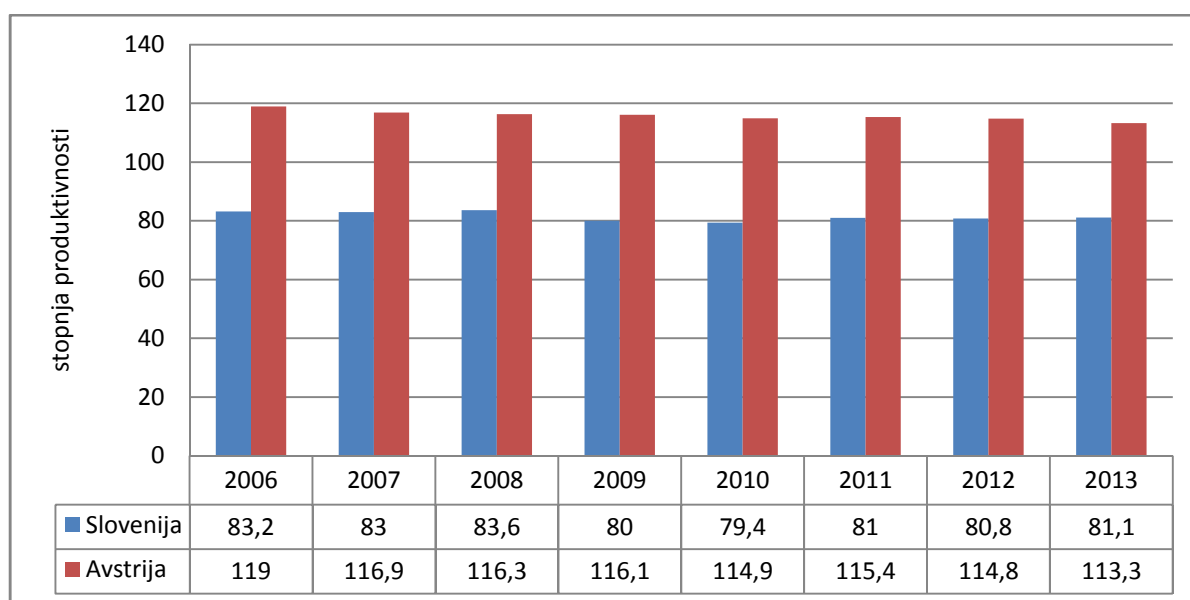
Opomba: Število zaposlenih oseb v starosti od 20 do 64 let glede na celotno število prebivalcev/oseb v obdobju od 20 do 64 let. Za zaposleno osebo se šteje vsak, ki je v referenčnem tednu opravil vsaj eno uro dela za plačilo ali korist in tudi vse redno zaposlene osebe, ki so v tistem tednu bile tako ali drugače odsotne.

Vir: Eurostat (2014d)

Zaposlenost moških kot tudi zaposlenost žensk se je v Sloveniji zmanjšalo glede na leto 2006. V Avstriji medtem beležijo pozitivno rast tako pri zaposlenosti moških kot tudi žensk. V povprečju pa se je zaposlenost moških v EU-27 nekoliko zmanjšala, medtem ko se je zaposlenost žensk nekoliko povišala in je zelo podobna stopnji zaposlenosti žensk v Sloveniji.

Produktivnost dela v Sloveniji, izražena z standardom kupne moči je v opazovanem obdobju pod povprečjem skupine držav EU-27. Kot je razvidno na sliki 7, se je produktivnost dela v Sloveniji, izražena v standardu kupne moči, od začetka krize v letu 2008, nekoliko znižala, in sicer za 2,5 odstotne točke, na 81,1 % povprečja skupin držav EU-27. V celotnem opazovanem obdobju od leta 2006 do leta 2009 se je produktivnost dela izražena v standardu kupne moči, zmanjšala za 2,1 odstotne točke. Do večjega padca agregatne produktivnosti dela je prišlo v letu 2009 zaradi večjega skrčenja bruto domačega proizvoda, kakor v ostalih državah Evropske unije (UMAR, 2014a), ko je se je produktivnost dela zmanjšala za 3,6 odstotne točke.

Slika 7: Produktivnost dela v BDP na zaposlenega v Sloveniji in Avstriji (EU-27=100)

Opomba: podatki so izraženi v standardu kupne moči (SKM), ki odpravlja razlike v ravneh cen med državami.

Vir: Eurostat (2014a)

Za razliko od Slovenije pa Avstrija dosega nadpovprečno produktivnost dela v primerjavi s povprečjem skupine držav EU-27. V letu 2006 je Avstrija dosegala najvišjo produktivnost dela, izraženo s standardom kupne moči, in sicer za 19 % višjo od povprečja skupine držav EU-27. Od leta 2006 naprej pa je prisotno vsakoletno zniževanje produktivnosti dela in počasi približevanje povprečju držav EU-27. Produktivnost dela je tako v letu 2013 dosegala 113,3 % v primerjavi s povprečja produktivnosti skupine držav EU-27.

Razmerje v produktivnosti dela med opazovanima državama ostaja skozi opazovano obdobje na zelo podobni ravni. Slovenija se je do začetka gospodarske krize počasi približevala Avstriji, nato se je v letih 2009 in 2010 razkorak v produktivnosti povečal. Po letu 2010 se je Slovenija ponovno začela počasi približevati produktivnosti dela v Avstriji in je v letu 2013 dosegala 71,5 % njene produktivnosti dela.

Povprečna neto mesečna plača je v Sloveniji na precej nižji ravni v primerjavi s povprečnimi plačami v Avstriji (tabela 3), ki so bile v letu 2012 v povprečju višje za dobrih 73 % od povprečne slovenske mesečne neto plače. Se pa razlike v zadnjih letih malo zmanjšujejo, saj je povprečna avstrijska plača v letu 2006 znašala že skoraj dve slovenski povprečni mesečni neto plači.

Tabela 3: Povprečna mesečna neto plača v Sloveniji in Avstriji (v €)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Slovenija	773,42	834,50	899,80	930,0	966,62	987,39	991,44	997,01
Avstrija	1530,0	1579,08	1617,91	1668,75	1673,91	1683,03	1716,33	/

Vir: SURS (2014a), Statistik Austria (2014a)

V zadnjih letih se je minimalna bruto plača zviševala močneje od povprečne mesečne bruto plače v Sloveniji. V obdobju od začetka krize se je le-ta nominalno povečala za 45,5 %, ki je bilo ob hkratnem enem največjih znižanj gospodarske aktivnosti, najvišje v Evropski uniji (tabela 4). Prejemnikov minimalne plače je bilo za 12,4 % več glede na leto 2012 (UMAR, 2014a).

Avstrijska zakonodaja za razliko od slovenske ne pozna minimalne plače. V tabeli 4 je prikazano gibanje minimalne mesečne bruto plače v Sloveniji. V letu 2011 je prišlo do velike rasti, in sicer se je minimalna bruto plača v Sloveniji povečala za dobrih 25 % glede na leto 2010.

Tabela 4: Povprečna minimalna mesečna bruto plača v Sloveniji (v €)

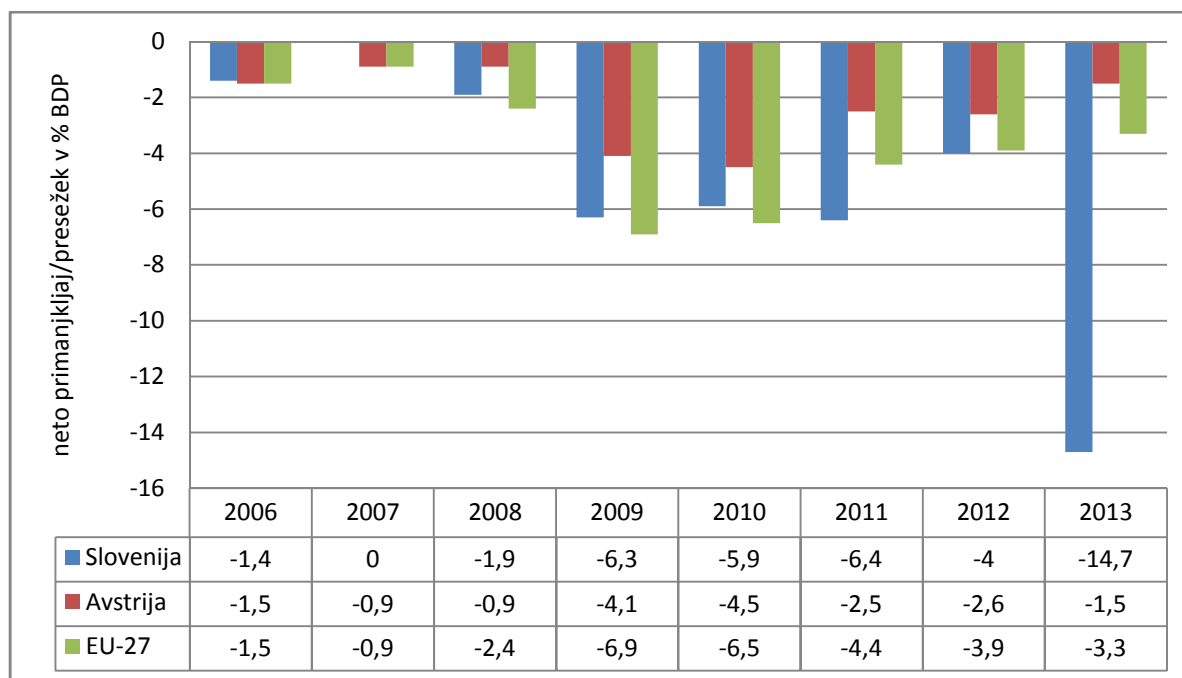
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Slovenija	511,90	521,80	538,53	589,19	597,43	748,10	763,06	783,66

Vir: Eurostat (2014e)

2.4 Javnofinančni položaj

Slovenija dosega v zadnjih treh letih višji proračunski primanjkljaj od povprečja EU-27. V letu 2013 je proračunski primanjkljaj v Sloveniji znašal kar 14,7 % bruto domačega proizvoda (slika 8). Leta 2013 je proračunski primanjkljaj Avstrije dosegal 1,5 % bruto domačega proizvoda, povprečje EU-27 pa je znašalo 3,3 % bruto domačega proizvoda.

Slika 8: Proračunski primanjkljaj/presežek izbranih držav (v % BDP)

Vir: Eurostat (2014f)

Banka Slovenije (BS, 2014a) v letnem poročilu navaja, da je razlog za tako visok proračunski primanjkljaj v tem, da je Slovenija v letu 2013 izvedla dokapitalizacijo bank in prenos slabih terjatev na Družbo za upravljanje terjatev bank. Država je v decembru 2013 dokapitalizirala tri banke v državni lasti in še dve banki, ki sta v postopku nadzorovanega prenehanja delovanja. Dokapitalizacija je državo stala 10,3 % bruto domačega proizvoda, kar je več kot dve tretjini celotnega proračunskega primanjkljaja. Brez dokapitalizacije bi bil proračunski primanjkljaj najnižji od začetka krize.

Za razliko od Slovenije je Avstrija letu 2013 imela nižji proračunski primanjkljaj kakor leto poprej. Razlog za to je v nižji podpori bankam in v davčnem sporazumu med Avstrijo in Švico, ki je povečal davčne prihodke države (EC, 2014a).

Nasploh je imela Avstrija od leta 2006 pa do leta 2013 nižji proračunski primanjkljaj v primerjavi s povprečjem skupine držav EU-27. Najvišji primanjkljaj je beležila v letu 2010, in sicer 4,5 % bruto domačega proizvoda. Razlog za tako visok proračunski primanjkljaj je v diskrecijskem znižanju davkov, eroziji davčnih osnov in v zvišanju socialnih izdatkov v luči recesije. Avstrija je v tem času sprejela tudi več fiskalnih ukrepov za spopad z globalno gospodarsko krizo (EC, 2014c).

V času svetovne gospodarske krize je Slovenija prav tako začela beležiti občutno povečanje proračunskega primanjkljaja glede na obdobje pred krizo, kot tudi v primerjavi z večino držav Evropske unije v času krize. V letih 2006 in 2007 je sicer Slovenija izkazovala nižji proračunski primanjkljaj kakor Avstrija.

Zadolženost javnega sektorja v Sloveniji se je v zadnjih letih močno povečala. Javni dolg se od leta 2009 naprej vztrajno povečuje in je v letu 2013 znašal 71,7 % bruto domačega proizvoda (tabela 5), medtem ko je še leta 2008 dosegal »le« 22,6 % bruto domačega proizvoda. V letu 2013 se je dolg povečal za 6,1 milijarde evrov oziroma za dobrih 31 % glede na prejšnje leto. Na povečanje dolga je po navedbah UMAR-ja (UMAR, 2014d) močno vplival velik proračunski primanjkljaj (dokapitalizacija bank in izdaja obveznic za Družbo za upravljanje terjatev bank. V primerjavi z letom 2006 se je javni dolg skoraj potrojil. Za enkrat je višina javnega dolga v Sloveniji še pod povprečjem Evropske unije, vendar se mu v zadnjih letih močno približuje.

Tabela 5: Javni dolg v Sloveniji in Avstriji (v % bruto domačega proizvoda)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Slovenija	26,4	23,1	22,6	35,2	38,7	47,1	54,4	71,7
Avstrija	62,3	60,2	63,8	69,2	72,5	73,1	74,4	74,5
EU-27	61,5	58,9	62,2	74,5	80,2	82,7	85,0	87,4

Opomba: Po metodologiji ESA 95.

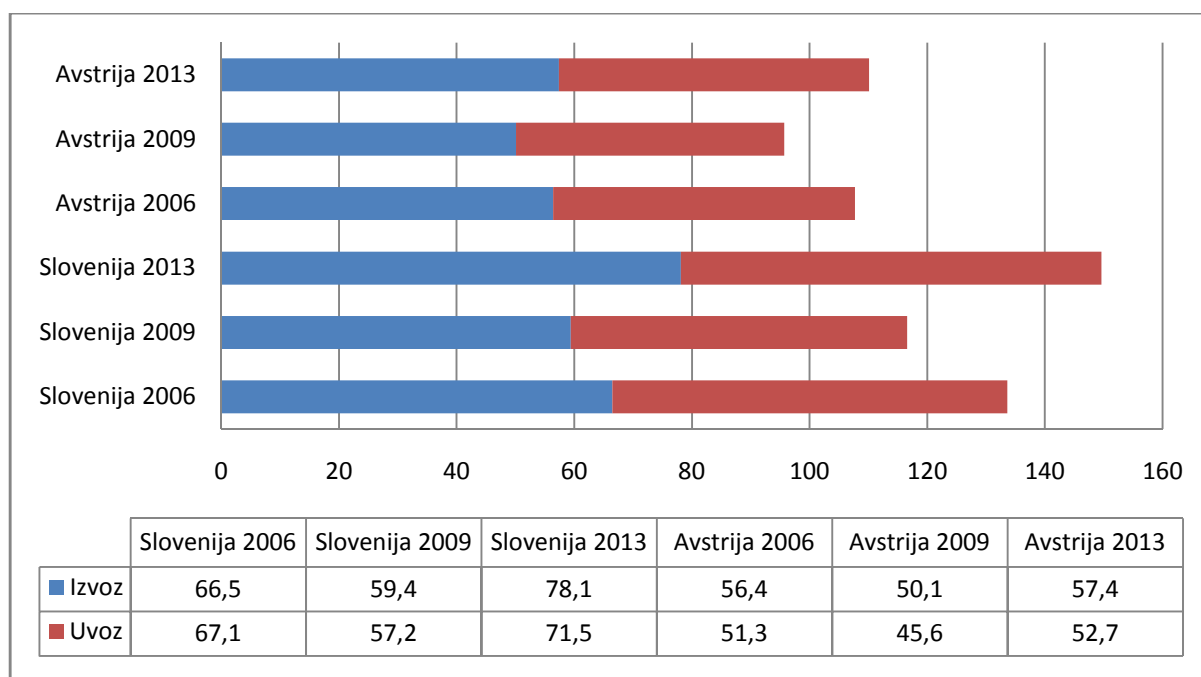
Vir: Eurostat (2014f)

V sosednji Avstriji je javni dolg naraščal počasneje oziroma se je od leta 2010 naprej povečal le za 2 odstotni točki bruto domačega proizvoda. Od leta 2006 pa do leta 2013 se je javni dolg povečal iz 62,3 % na 74,5 % bruto domačega proizvoda. V primerjavi s povprečjem Evropske unije je avstrijski javni dolg v zadnjih letih padel pod evropsko povprečje, saj je v letih po svetovni gospodarski krizi počasneje naraščal.

2.5 Gospodarsko sodelovanje s tujino

Deleža izvoza in uvoza blaga in storitev se v posameznih državah nekoliko razlikujeta. Razvidno je (slika 9), da postaja Slovenija v zadnjih letih vse bolj prisotna na mednarodnih trgih, saj sta se glede na leto 2006 povečala tako izvoz kot uvoz glede na delež v bruto domačem proizvodu. Avstrija medtem ostaja nekje na isti ravni kot pred 8 leti, in sicer na nekje dobri polovici deleža bruto domačega proizvoda. Do zmanjšanja deležev je pri obeh državah prišlo v letu 2009, kot posledici svetovne gospodarske krize. Nekoliko manjši delež Avstrije pri izvozu in uvozu glede na Slovenijo gre iskati v tem, da je avstrijsko gospodarstvo večje kakor slovensko.

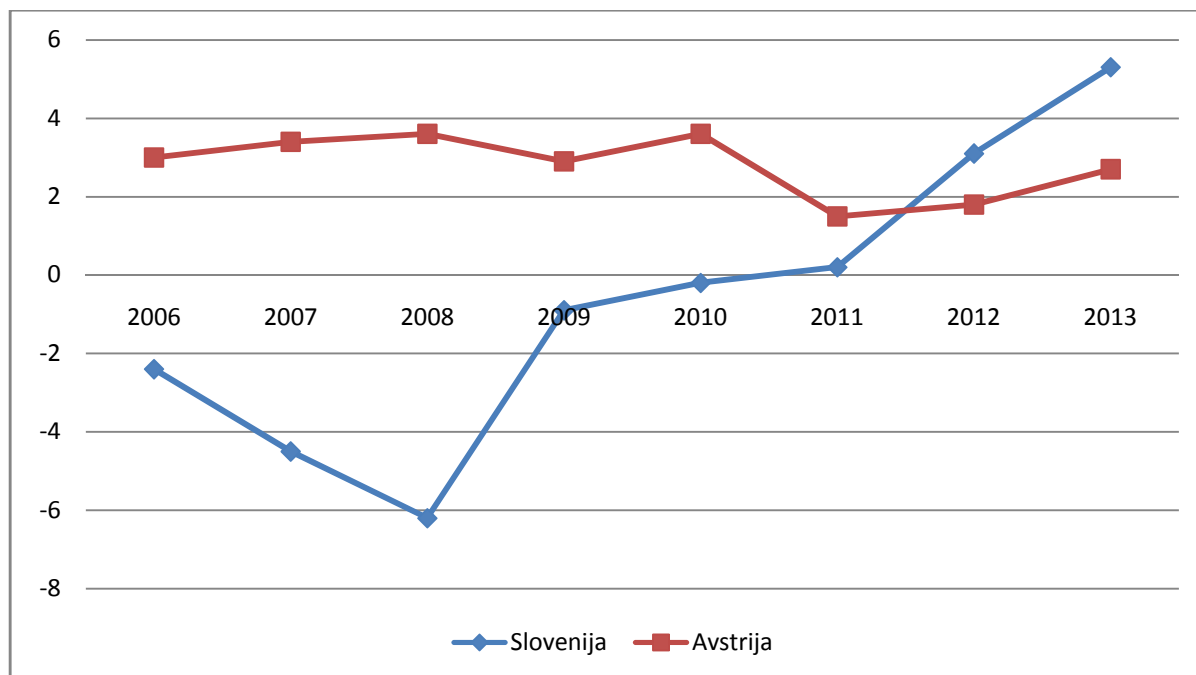
Slika 9: Delež izvoza in uvoza blaga in storitev v Sloveniji in Avstriji (v % bruto domačega proizvoda)

Vir: Eurostat (2014a)

Saldo tekočega računa plačilne bilance je bil v Sloveniji od leta 2011 pozitiven, medtem ko smo v predkriznih letih beležili visoke primanjkljaje in v letih 2009-2011 nato vzdrževali zunanje ravnovesje. Najvišji zunanji presežek je bil dosežen v letu 2013, ko je znašal 5,3 % bruto domačega proizvoda (slika 10). To je po ocenah analitikov (UMAR, 2014a) posledica pozitivne blagovne bilance, ki se je iz primanjkljaja prevesila v presežek. K pozitivnemu tekočemu računu sta prispevala tudi krepitev izvoza in nekoliko manjši uvoz zaradi zmanjšanja domačega povpraševanja. Podobni so tudi razlogi za pozitiven tekoči račun v letu 2012, in sicer višji presežek v menjavi s tujino (manjši blagovni primanjkljaj, večji storitveni presežek).

Slika 10: Saldo tekočega računa za plačilne bilance v Sloveniji in Avstriji (v % bruto domačega proizvoda)

Opomba: Podatki za leta 2006-2009 (EC, 2014c), podatki za leta 2010-2013 (EC, 2014a)

Vir: EC (2014a) in EC (2014c)

V letu 2008 smo v Sloveniji beležili največji primanjkljaj (6,2 %) od osamosvojitve naprej na tekočem računu plačilne bilance. Največji delež primanjkljaja je nastal v trgovinski bilanci. K večjemu primanjkljaju v blagovni menjavi je največ prispevalo poslabšanje pogojev menjave, delno pa tudi relativno močna rast domače potrošnje (UMAR, 2014d).

Za razliko od Slovenije je Avstrija vseskozi od leta 2006 do leta 2013 vzdrževala presežek na tekočem računu plačilne bilance (slika 10). Presežek se je gibal konstantno okrog 3 % bruto domačega proizvoda, rahel upad je prisoten le v letih po gospodarski krizi. Razlog za nekoliko manjši presežek tekočega računa v letih 2011 in 2012 je bil v večji rasti uvoza v primerjavi z izvozom (EC, 2014b).

Najpomembnejši zunanjetrgovinski partnerji Slovenije in Avstrije v letu 2012 so prikazani v tabeli 6.

Na uvozni strani je bila najpomembnejša partnerica Slovenije, Italija, ki je bila prisotna v 18,6 % celotnega slovenskega uvoza. Takoj za njo ji sledi Nemčija, z 18,4 % in Avstrija z 11,7 % celotnega slovenskega uvoza. Te tri države so tudi najpomembnejši zunanjetrgovinski partnerji Slovenije, tako na uvozni kot tudi na izvozni strani. Najpomembnejši izvozni trg slovenskih izvoznikov je nemški trg, na katerega je Slovenija v letu 2012 izvozila dobro petino oziroma 21,1 % celotnega izvoza. Na drugem mestu je Italija z 11,3 % in na tretjem Avstrija, z 8,2 % celotnega izvoza. Med pomembnejše slovenske zunanje trgovinske partnerje se uvršča še Hrvaška s 6,4-odstotnim deležem v celotnem izvozu. Na petem mestu je pri uvozu, kot tudi pri izvozu prisotna Francija.

Tabela 6: Najpomembnejši zunanjetrgovinski partnerji Slovenije in Avstrije v letu 2012 (v % od celotnega uvoza oziroma izvoza)

Slovenija (uvoz, 2012)		Slovenija (izvoz, 2012)		Avstrija (uvoz, 2012)		Avstrija (izvoz, 2012)	
1. Italija	18,6 %	1. Nemčija	21,1 %	1. Nemčija	37,6 %	1. Nemčija	30,6 %
2. Nemčija	18,4 %	2. Italija	11,3 %	2. Italija	6,2 %	2. Italija	6,8 %
3. Avstrija	11,7 %	3. Avstrija	8,2 %	3. Švica	5,3 %	3. ZDA	5,6 %
4. Madž.	4,5 %	4. Hrvaška	6,4 %	4. Kitajska	5,1 %	4. Švica	5,1 %
5. Francija	4,3 %	5. Francija	5,5 %	5. Češka	3,7 %	5. Francija	4,6 %
				17. Slovenija	1,3 %	13. Slovenija	1,8 %

Opomba: Madž., pomeni okrajšavo za Madžarsko

Vir: Statistik Austria (2014b)

Prav tako kot pri Sloveniji, je tudi pri Avstriji najpomembnejši zunanjetrgovinski partner Nemčija, le da je njen delež v avstrijskem uvozu in izvozu veliko višji (tabela 6). Avstrija iz Nemčije uvozi za 37,6 % svojega celotnega uvoza. Na drugem mestu je z občutno razliko Italija, katere delež znaša 6,2 % celotnega avstrijskega uvoza. Na tretjem oziroma četrtem mestu sta Švica oziroma Kitajska, z dobrim 5-odstotnim deležem. Prav tako je Nemčija tudi na izvozni strani najpomembnejši zunanjetrgovinski partner Avstrije. Njen delež na izvozni strani znaša dobrih 30 % (30,6 %). Na drugem mestu je ponovno Italija s 6,8-odstotnim deležem, na tretjem pa so ZDA s 5,6-odstotnim deležem, ki jim sledita še Švica in Francija.

Avstrijski trg je za Slovenijo veliko bolj pomemben kot slovenski za Avstrijo. Avstrija je namreč na tretjem mestu slovenskih zunanjetrgovinskih partnerjev. Medtem pa Slovenija za Avstrijo ne predstavlja tako pomembnega trga, saj je Slovenija na uvozni strani šele na 17. mestu z 1,3 odstotnim deležem in šele na 13. mestu na izvozni strani z 1,8-odstotnim deležem (tabela 6).

V tabeli 7 je prikazana trgovinska bilanca med Slovenijo in Avstrijo. V letu 2013 je Avstrija v Slovenijo uvozila več, kot je Slovenija izvozila v Avstrijo. Slovenija je v tem letu beležila primanjkljaj v trgovinski bilanci z Avstrijo, in sicer v višini skoraj 852 milijonov €. V letu 2012 je bil ta primanjkljaj nekoliko nižji, in sicer dobrih 654 milijonov €. V letu 2009 je bil primanjkljaj v trgovinski bilanci Slovenije z Avstrijo visok več kot milijardo € oziroma natančneje 1,054 milijarde €.

Tabela 7: Trgovinska bilanca Slovenija-Avstrija (v €)

	2013	2012	2011	2009
Slovenija → Avstrija	1.653.568.245	1.741.068.463	1.618.986.354	994.443.704
Avstrija → Slovenija	2.505.400.948	2.295.321.150	2.292.390.676	2.048.583.089

Vir: Statistik Austria (2014b)

3 POLOŽAJ ŽIVILSKE INDUSTRIJE V SLOVENIJI IN AVSTRIJI

3.1 Razmere v Sloveniji

Evropski trg živilske industrije zajema približno 310.000 podjetij in nudi zaposlitev okrog 4,8 milijona ljudem. Sektor živilskopredelovalne industrije je eden največjih in najpomembnejših proizvodnih sektorjev v Evropi. Je drugi največji (po kovinski) v predelovalni industriji, s 14,5 % vseh prihodkov predelovalne industrije (917 milijard € v EU-27). Prav tako zagotavlja 14 % delovnih mest v predelovalni industriji.

Za živilsko industrijo je značilna velika razdrobljenost. Obstaja nekaj multinacionalnih družb, ki lahko konkurirajo po celotnem svetu s široko paleto izdelkov, ampak 99 % vseh podjetij v živilskem sektorju je malih ali srednje velikih podjetij. Velikost evropskega trga ima številne prednosti za podjetja, ki želijo povečati svojo produktivnost oziroma proizvodnjo. Podjetja morajo ves čas stremeti k inovacijam in razvoju novih produktov, vendar vse v mejah s skrbnim ravnanjem do okolja, ki zagotavlja dostop do vedno novih kmetijskih surovin (EC, 2014d).

Po podatkih (AJ PES, 2014a) so predelovalne dejavnosti v Sloveniji v letu 2013 zajemale 7.334 podjetij oziroma družb in zaposlovale več kot 160.000 ljudi.

Iz spodaj prikazanih izbranih kazalcev živilskopredelovalne industrije v Sloveniji (tabela 8) lahko razberemo, da se število podjetij oziroma družb v zadnjih letih povečuje. V letu 2013 se je povečalo za 25 glede na leto 2012 in za 82 glede na leto 2009.

Za razliko od večanja števila podjetij pa prihaja do zmanjševanja števila zaposlenih, ki se vsako leto znižuje. Leta 2009 je bilo v živilskopredelovalni dejavnosti 13.329 zaposlenih, v letu 2013 za 813 zaposlenih manj, in sicer 12.516.

Prihodki od prodaje so po dveh letih, ko so presegali 2 milijardi € ponovni padli pod 2 milijardi €. Prav tako so se rahlo zmanjšali prihodki od izvoza, podjetja ustvarijo z izvozom dobro petino oziroma 22 % svojih prihodkov (tabela 8). Najpomembnejši izvozni produkti so mlečni izdelki, meso in mesni izdelki, ribe in ribji izdelki.

Najpomembnejše zunanjetrgovinske partnerice Slovenije na področju izvoza živil so: Bosna in Hercegovina, Italija, Hrvaška in Avstrija.

Izboljšanje v poslovanju v živilskopredelovalni industriji se kaže v manjšanju neto izgube, ki se je od leta 2009 iz 8.206 € na zaposlenega zmanjšala na 1.892 € na zaposlenega v letu 2013.

Višja je tudi produktivnost dela na zaposlenega, glede na doprinos k čistim prihodkov podjetij. V letu 2013 je produktivnost dela znašala 159.396 € na zaposlenega v živilskopredelovalni industriji. Glede na leto 2012 se je produktivnost dela na zaposlenega zvišala za 3.439 €, glede na leto 2009 pa je bila v letu 2013 višja za skoraj 20.000 € na zaposlenega.

Tabela 8: Izbrani kazalci živilskopredelovalne industrije v Sloveniji

	2013	2012	2009
Št. podjetij	642	617	560
Št. zaposlenih	12516	12886	13329
Čisti prihodki od prodaje (v 1000 €)	1.994.997	2.009.661	1.875.257
Prihodki od prodaje na tujem trgu (v 1000 €)	439.149	448.889	343.438
Neto čisti dobiček/izguba (v 1000 €)	-23.681	-28.493	-109.373
Neto čisti dobiček/izguba na zaposlenega (v 1000 €)	-1,892	-2,211	-8,206
Izvozna usmerjenost (% prodaje na tujih trgih)	22 %	22,3 %	18, 3%
Produktivnost dela na zaposlenega v € (čisti prihodki/št. zaposlenih)	159.396	155.957	140.690

Vir: AJ PES (2014a)

Podjetja oziroma družbe, prisotna v živilskopredelovalni dejavnosti, se razlikuje po velikosti. Velika večina podjetij oziroma družb je mikro velikosti, teh je kar 552 od skupnih 642. Sledijo majhna podjetja oziroma družbe, ki jih je 44, srednjih je 24, velikih podjetij pa je 22.

Podjetja oziroma družbe živilskopredelovalne dejavnosti se delijo še na dve podskupini, glede na področje živil, in sicer na proizvodnjo živil in na proizvodnjo pijač. V segmentu proizvodnje živil deluje 573 podjetij oziroma družb, medtem ko v proizvodnji pijač 69 podjetij (AJ PES, 2014a).

Večja podjetja oziroma družbe v živilskopredelovalni dejavnosti Slovenije so (Gvin, 2012a):

- Skupina Pivovarna Laško,
- Droga Kolinska,
- Ljubljanske mlekarnarne,
- Perutnina Ptuj,
- Skupina Žito,
- Celjske mesnine.

3.2 Razmere v Avstriji

Avstrija in Slovenija sta članici FoodDrinkEurope, ki predstavlja evropsko industrijo hrane in pijače, ki je največji evropski proizvodni sektor na področju prometa, zaposlovanja in dodane vrednosti. FoodDrinkEurope sodeluje z evropskimi in mednarodnimi institucijami z namenom, da bi prispevali k razvoju pravnega in gospodarskega okvira, ki obravnava konkurenčnost, kakovost, zaščito kupcev in skrb za okolje. Evropska industrija hrane za svojo proizvodnjo uporablja 70 % kmetijskih surovin, proizvedenih na območju Evropske unije, kar je pomemben prispevek pri ustvarjanju novih delovnih mest (WKO, 2014b).

FoodDrinkEurope sestavlja 26 držav članic (od tega so 3 opazovalke), 25 evropskih sektorjev in 17 velikih podjetij na področju hrane in pijače (Coca-Cola, Nestle, Danone, Heinz,..) (WKO, 2014b).

Živilskopredelovalna industrija spada med pet največjih med industrijskimi panogami v Avstriji. V letu 2013 je v tej industriji 220 podjetij zaposlovalo 26.389 zaposlenih (tabela 9). 90 % podjetij je srednje ali majhne velikosti. Letni prihodki od prodaje so znašali dobrih 8 milijard evrov od tega jih je kar 67 % prispelo na račun izvoza. Za primerjavo je slovenski izvoz ustvaril le 22 % vseh prihodkov od prodaje živilskopredelovalnih podjetij.

Tabela 9: Izbrani kazalci živilskopredelovalne industrije v Avstriji

Živilskopredelovna industrija v Avstriji	2012	2013
Št. podjetij	223	220
Št. zaposlenih	26.428	26.389
Letni prihodki od prodaje (v mrd €)	7,86	8,05
Letni prihodki od prodaje v tujino (v mrd €)	5,18	5,418
Izvozna usmerjenost	66 %	67 %
Produktivnost dela na zaposlenega (v 1000 €) (letni prihodki/št. zaposlenih)	297,41	305,05

Vir: (WKO, 2014a)

Tri največja trgovska podjetja (Rewe/Billa, Spar, Hofer) držijo tržni delež na 85 %, kar je ena najvišjih koncentracij v Evropi (WKO, 2014a).

Glede na leto 2012 sta se nekoliko zmanjšali število podjetij in število zaposlenih, medtem ko so se celotni prihodki in prihodki od izvoza povečali. Število podjetij se je zmanjšalo iz 223 na 220, medtem ko se je število zaposlenih v živilskopredelovalni industriji zmanjšalo za 39, in sicer iz 26.428 na 26.389 zaposlenih.

Produktivnost dela na zaposlenega se je v letu 2013 povečala za skoraj 8 tisoč €, iz 297.410 € v letu 2012, na 305.050 € na zaposlenega v letu 2013.

V letu 1995 je delež izvoza znašal 16,6 %, v letu 2000 35,7 % in v letu 2005 59,2 % celotnih prihodkov od prodaje. Za leto se 2015 napoveduje že več kot 70 % delež izvoza v prodaji avstrijske živilskopredelovalne industrije (WKO, 2014a).

Najpomembnejši izvozni produkti avstrijske živilskopredelovalne industrije so: energijske pijače, pekovski izdelki, siri, goveje meso in hrana za živali (WKO, 2014a).

Najpomembnejša avstrijska partnerica na področju izvoza živil je Nemčija, kamor Avstrijci prodajo za okoli 33 % svojega izvoza. V letu 2013 so v Nemčijo izvozili za več kot 1,8 milijarde evrov produktov, kar je za okoli 100 milijonov evrov več, kot v letu 2012. Na drugem mestu je Italija z okoli 8 %. Slovenija je na 7. mestu z 2,5-odstotnim deležem celotnega izvoza, kar znaša okrog 133 milijonov evrov. Največ živil, in sicer kar dobrih 80 %, izvozijo v evropske države (69 % v EU-27) (WKO, 2014a).

4 UGOTAVLJANJE RAVNI DROBNOPRODAJNIH CEN ŽIVIL V SLOVENIJI IN AVSTRIJI

4.1 Predstavitev metodologije

Popis drobnoprodajnih cen košarice živil v Sloveniji in Avstriji je bil opravljen v drugi polovici meseca junija 2014. Popis na področju Slovenije je potekal v Mariboru in Celju in v Avstriji v Lipnici in Gradcu. V nadaljevanju so predstavljeni rezultati analize popisanih cen živil, in sicer smo izračunali censko pariteto, raven censke paritete in agregatno censko pariteto vzorca.

4.1.1 Določanje censkih paritet

Z izračunom censkih paritet blagovnih skupin med dvema državama, lahko pridemo do odgovora, katere blagovne skupine so bile v določeni državi absolutno dražje oziroma absolutno cenejše (Bekó in ostali, 2012, str. 42).

V našem primeru smo med sabo primerjali censke paritete med Slovenijo in Avstrijo in ugotovili, katere blagovne skupine so bile absolutne cenejše in katere absolutno dražje v Sloveniji v primerjavi z Avstrijo.

Razmerje med ceno določenega izdelka (v evrih), v našem primeru v Sloveniji in ceno tega istega izdelka (v evrih) v Avstriji, razumemo kot censko pariteto (Bekó in ostali, 2012, str. 42).

Censke paritete za blago x računamo po naslednji enačbi:

$$\text{Censka pariteta blaga } x = \frac{\text{cena blaga } x \text{ v Sloveniji}}{\text{cena blaga } x \text{ v Avstriji}} = P_{\text{SLO}}/P_{\text{AVS}}$$

Ob pomoči ponderjev lahko na osnovi izračunanih censkih paritet blaga izračunamo povprečne censke paritete posameznih blagovnih skupin. Če je censka pariteta določene blagovne skupine večja od 1, so v povprečju proizvodi izbrane skupine v Sloveniji absolutno dražji kot v Avstriji. Obratno pa velja za rezultate manjše od 1 (Bekó in ostali, 2012, str. 42).

Povprečno censko pariteto izračunamo po naslednji enačbi:

$$\text{PCP} = \frac{\sum(CPI * Wi)}{\sum Wi}$$

i = skupina izdelkov,

w = ponder posameznega izdelka.

4.1.2 Določanje ravni censkih paritet

Kadar censka pariteta določenega blaga oziroma skupine blaga občutneje odstopa od agregatne censke paritete vzorca, prihaja do censkih disparitet (Bekó in ostali, 2012, str. 57).

Censke disparitete računamo s pomočjo naslednje enačbe:

$$= \frac{\text{Censka pariteta blagovne skupine}}{\text{Agregatna censka pariteta vzorca živil}} * 100$$

$$= \frac{CP}{ACP\check{z}} * 100$$

Raven censke paritete blagoven skupine pokaže, za koliko odstotkov je ta blagovna skupina v Sloveniji relativno dražja oziroma relativno cenejša od povprečja celotnega vzorca v Sloveniji.

Če je raven censke paritete večja od 100, potem je blagovna skupina relativno dražja, če pa je raven censke paritete manjša od 100, potem je blagovna skupina relativno cenejša od agregatne censke paritete oziroma paritete kupne moči.

4.2 Izračuni razmerij cen izbranih živil – agregirani rezultati

V vzorcu živil smo primerjali 157 proizvodov, ki so bili razdeljeni v 13 skupin. Nekatere skupine so še razdeljene na posamezne podskupine.

V tem poglavju bomo rezultate komentirali na osnovi izračunanih vrednostih povprečnih censkih paritet posameznih blagovnih skupin.

Iz podatkov iz tabele spodaj (tabela 10) lahko razberemo, da so bile vse blagovne skupine živil razen ene v Sloveniji cenejše kot v Avstriji. Še posebej izstopajo skupine svežih vrtnin, izdelkov iz žit in svežega mesa, ki so bile v povprečju za več kot 30 % cenejše v Sloveniji kot v Avstriji. Edina skupina, ki je bila v Sloveniji dražja, je skupina predelanega in konzerviranega sadja, ki je bila v povprečju dražja za 7 %. Do najmanjših razhajanj v cenah prihaja v skupini svežega in predelanega mleka (4,5 %).

Tabela 10: Raven cen posameznih skupin živil (Slovenija-Avstrija, junij 2014)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta (CP); P _{SLO} /P _{AVS}	Raven censke paritete: CP*100	Raven censke paritete: (CP/ACP _ž) *100
1	Sveže vrtnine	0,696	69,58	87,83
2	Sveže sadje	0,805	80,58	101,70
3	Kokošja jajca	0,768	76,87	97,02
4	Sveže ribe	0,861	86,11	108,67
5	Izdelki iz žit	0,664	66,35	83,74
6	Predelane in konz. vrtnine	0,784	78,41	98,96
7	Predelano in konz. sadje	1,073	107,26	135,37
8	Sveže meso	0,690	68,99	87,08
9	Predelano in konz. meso	0,779	77,92	98,35
10	Predelane in konz. ribe	0,884	88,42	111,60
11	Sveže in predelano mleko	0,945	94,50	119,27
12	Maščobe	0,857	85,66	108,11
13	Ostali živilski proizvodi	0,884	88,37	111,52
	SKUPAJ	0,792	79,24	100

Na primeru agregatne censke paritete (zadnji stolpec v tabeli 10), kjer primerjamo censko pariteto blagovnih skupin s censko pariteto celotnega vzorca živil (ACP=100) lahko ugotovimo, da je sedem od trinajstih blagovnih skupin imelo raven cen, ki je bila višja od agregatne censke paritete celotnega vzorca živil. Najvišja oziroma najbolj izstopajoča raven je bila zaznana pri skupini predelanega in konzerviranega sadja, ki je bila za 35,37 % višja od agregatne censke paritete celotnega vzorca živil. Najnižja raven cen je bila zaznana pri skupini izdelkov iz žit, ki je bila za dobrih 16 % (16,26 %) nižja od agregatne censke paritete celotnega vzorca živil.

4.2.1 Cenovna razmerja v skupini svežih vrtnin

Znotraj skupine svežih vrtnin smo primerjali 18 živil (tabela 11). Glede na preučevani vzorec je celotna skupina v Sloveniji v primerjavi z Avstrijo za 30,42 % cenejša kot v Avstriji. Med 18 preučevanimi živili je bilo le eno dražje v Sloveniji kot v Avstriji, in sicer peteršilj, ki je bil dražji za 16,1 %. Do največjih razhajanj prihaja pri zeleni solati (gentile), ki je za 57 % cenejša, zeleni solati (endivija), ki je za 42 % cenejša, in pri sveži papriki, ki je za skoraj 47 % cenejša v Sloveniji kot v Avstriji. Na podlagi izračunov lahko ugotovimo, da so 4 postavke znotraj te skupine imele višjo raven cen od agregatne censke paritete, in sicer: krompir, čebula, peteršilj in fižol v zrnju. Cene te skupine so bile za dobrih 12 % nižje od povprečja cen celotnega vzorca živil.

Tabela 11: Izračunane censke paritete in cenovne ravni za sveže vrtnine

Št.	Blagovna skupina	Enota	Censka pariteta (CP); P_{SLO}/P_{AVS}	Raven censke paritete: $CP*100$	Raven censke paritete: $(CP/ACP_z)*100$
1.	Krompir	kg	0,831	83,15	104,94
2.	Čebula	kg	0,871	87,11	109,94
3.	Česen	kg	0,552	55,25	69,74
4.	Jedilno korenje	kg	0,694	69,40	87,59
5.	Peteršilj	kg	1,161	116,16	146,60
6.	Brokoli	kg	0,749	74,96	94,60
7.	Sladko zelje	kg	0,552	55,22	69,69
8.	Por	kg	0,541	54,13	68,32
9.	Bučke	kg	0,478	47,84	60,38
10.	Svež paradižnik	kg	0,712	71,28	89,96
11.	Šampinjoni	500g	0,743	74,33	93,81
12.	Špinača	kg	0,704	70,42	88,88
13.	Zel. solata, endivija	kg	0,558	55,88	70,53
14.	Zel. solata, gentile	kg	0,430	43,01	54,27
15.	Rdeča pesa	kg	0,733	73,30	92,51
16.	Sveža paprika	kg	0,531	53,17	67,11
17.	Cvetača	kg	0,768	76,82	96,96
18.	Fižol v zrnju	kg	0,985	98,50	124,32
1	Sveže vrtnine		0,695	69,58	87,83

4.2.2 Cenovna razmerja v skupini svežega sadja

Znotraj skupine svežega sadja smo primerjali 13 živil. Kot v primeru svežih vrtnin je bila tudi znotraj te skupine večina živil dražja v Avstriji. Celotna skupina svežega sadja je v Sloveniji za skoraj 20 % cenejša kot v Avstriji (tabela 12). Do največjih razhajanj pri cenah prihaja pri jagodah, ki so bile v opazovanem obdobju za skoraj 44 % dražje v Sloveniji kot v Avstriji. Najcenejša postavka znotraj te skupine je bil kivi, ki je bil v opazovanem obdobju za 39 % cenejši v Sloveniji. Do večjih pomembnejših razlik je prišlo še pri pomarančah in bananah, ki so bile v Sloveniji za okrog 30 % cenejše kot v Avstriji. 6 postavk znotraj skupine svežega sadja je imelo višjo raven cen od agregatne censke paritete celotnega vzorca živil. Celotna skupina pa je bila za 1,7 % dražja od agregatne censke paritete celotnega vzorca živil.

Tabela 12: Izračunane censke paritete in cenovne ravni za sveže sadje

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	Censka pariteta (CP); P_{SLO}/P_{AVS}	Raven censke paritete: $CP*100$	Raven censke paritete: $(CP/ACP_z)*100$
1.	Orehova jedrca	kg	1,058	105,83	133,56
2.	Kivi	kg	0,610	61,08	77,09
3.	Jabolka	kg	0,723	72,36	91,32
4.	Hruške	kg	0,880	88,06	111,14
5.	Grozdje	kg	0,845	84,58	106,75
6.	Limone	kg	0,762	76,28	96,27
7.	Pomaranče	kg	0,705	70,57	89,07
8.	Grenivke	kg	0,670	67,06	84,64
9.	Nektarine	kg	0,628	62,86	79,33
10.	Melone	kg	0,826	82,61	104,26
11.	Ananas	kg	1,197	119,74	151,12
12.	Jagode	500g	1,439	143,92	181,64
13.	Banane	kg	0,705	70,50	88,96
2	Sveže sadje		0,805	80,58	101,70

4.2.3 Cenovna razmerja v skupini svežih rib

V skupini svežih rib smo med seboj primerjali cene 3 izdelkov oziroma živil. Iz izračunov izhaja, da je ta skupina za 13,9 % cenejša v Sloveniji glede na Avstrijo (tabela 13). Postrv in sardele so v Sloveniji cenejše za dobrih 20 %, medtem ko je orada v Sloveniji za 13 % dražja kot v Avstriji. Skupina svežih rib je bila za 8,67 % dražja od agregatne censke paritete celotnega vzorca živil.

Tabela 13: Izračunane censke paritete in cenovne ravni za sveže ribe

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	Censka pariteta (CP); P_{SLO}/P_{AVS}	Raven censke paritete: $CP*100$	Raven censke paritete: $(CP/ACP_z)*100$
1.	Postrv	kg	0,785	78,51	99,09
2.	Orada	kg	1,131	113,15	142,81
3.	Sardele	kg	0,776	77,65	98,00
4	Sveže ribe		0,861	86,11	108,67

4.2.4 Cenovna razmerja v skupini izdelkov iz žit

Cene izdelkov iz žit so bile v juniju 2014 za slabih 34 % nižje v Sloveniji v primerjavi z Avstrijo (tabela 14). Gre za skupino, kjer je prihajalo do največjih cenovnih razlik. Skupina izdelkov iz žit se deli še na tri podskupine, izmed katerih sta dve cenejši in ena dražja. Do največjih razlik prihaja pri podskupini kruh in pecivo, katera je bila za 55 % cenejša znotraj slovenskega prostora. Posebej velja izpostaviti dva produkta, in sicer kruh (moka tip 500) in francoski kruh, ki sta bila za več kot 60 % oziroma 70 % cenejša v Sloveniji v primerjavi z Avstrijo. Nasploh so bila vsa živila, razen enega (prepečenec), znotraj te podskupine občutno cenejša. Edina podskupina znotraj te skupine, ki je bila v Sloveniji dražja, je podskupina mleto in oluščeno žito, in sicer za slabih 6 %. Iz izračunov disparitet smo ugotovili, da 11 postavk znotraj te skupine v Sloveniji dosega višjo raven cen od agregatne censke paritete celotnega vzorca. Na ravni celotne skupine izdelkov iz žit pa so bile cene v povprečju za 16,26 % nižje od povprečja cen vzorca.

Tabela 14: Izračunane censke paritete in cenovne ravni za izdelke iz žit

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	Censka pariteta (CP); P_{SLO}/P_{AVS}	Raven censke paritete: $CP*100$	Raven censke paritete: $(CP/ACP_z)*100$
1.	Riž (običajen)	kg	0,869	86,91	109,69
2.	Riž (UncleBen's)	500g	1,089	108,93	137,47
3.	Polenta	450g	0,977	97,75	123,37
4.	Koruzni kosmiči	500g	0,949	94,9	119,78
5.	(cornflakes)				
6.	Otroška hrana (čokolino)	500g	1,118	111,86	141,17
7.	Pšenična moka, tip 400	kg	1,084	108,4	136,81
	<u>Mleto in oluščeno žito</u>		1,059	105,87	133,63
8.	Kruh (moka tip 850)	kg	0,565	56,54	71,35
9.	Kruh (moka tip 500)	kg	0,397	39,66	50,05
10.	Francoski kruh	250g	0,292	29,21	36,86
11.	Mala žemlja	kos	0,623	62,38	78,72
12.	Polnozrnat kruh	0,5kg	0,673	67,34	84,98
13.	Krof	kos	0,729	72,91	92,02
14.	Toast	500g	0,868	86,82	109,57
15.	Koruzni kruh	0,5kg	0,599	59,97	75,69
16.	Prepečenec	kg	1,103	110,63	139,28
	<u>Kruh in pecivo</u>		0,542	54,22	68,43
17.	Testenine – polžki	500g	0,655	65,49	82,66
18.	Testenine – špageti	500g	0,638	63,80	80,52
19.	Sveže polnjene testenine	250g	0,989	98,88	124,79
20.	Zamrznjena pizza	340g	0,908	90,77	114,56
21.	Vlečeno testo	500g	1,072	107,19	135,29
	<u>Testenine</u>		0,824	82,47	104,09
5	Izdelki iz žit		0,664	66,35	83,74

4.2.5 Cenovna razmerja v skupini predelanih in konzerviranih vrtnin

Predelane in konzervirane vrtnine so bile v povprečju v Sloveniji za slabih 22 % cenejše kot v Avstriji (tabela 15). Skupina se deli še na tri podskupine, katere so bile vse cenejše v Sloveniji. Znotraj te skupine ni bilo niti enega samega živila, ki bi bilo dražje v Sloveniji. Do največjih razlik prihaja pri podskupini zamrznjenih vrtnin, ki je za skoraj 40 % cenejša v Sloveniji v primerjavi z Avstrijo. Znotraj te skupine je tudi postavka, pri kateri je prišlo do največje razlike v ceni, in sicer zamrznjen grah, ki je bil za skoraj 50 % cenejši v Sloveniji kot v Avstriji. Iz izračunov disparitet lahko razberemo, da je 6 postavk znotraj skupine predelanih in konzerviranih vrtnin dosegalo višjo raven cen od agregatne censke paritete celotnega vzorca živil, med njimi najvišjo gorčica v tubi (118,44).

Tabela 15: Izdelane censke paritete in cenovne ravni za predelane in konzervirane vrtnine

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	Censka pariteta (CP); P_{SLO}/P_{AVS}	Raven censke paritete: $CP*100$	Raven censke paritete: $(CP/ACP_z)*100$
1.	Zamrznjen grah	450g	0,519	51,93	65,54
2.	Zamrznjena	450g	0,552	55,28	69,77
3.	mešana zelenjava				
4.	Zamrznjen krompir (pomfri)	750g	0,648	64,80	81,78
5.	Zamrznjena špinača	450g	0,641	64,19	81,02
	<u>Zamrznjene vrtnine</u>		0,601	60,17	75,94
6.	Kislo zelje v posodi (naribano)	kg	0,884	88,46	111,64
7.	Konzervirane	670g	0,912	91,26	115,18
8.	kumarice				
9.	Feferoni	480g	0,718	71,88	90,72
10.	Kisla paprika	620g	0,891	89,19	112,56
	<u>Vkisane vrtnine</u>		0,863	86,34	108,97
11.	Paradižnikova mezga	500g	0,721	72,12	91,02
12.	Konzervirana koruza	325g	0,732	73,26	92,46
13.	Konzerviran grah	400g	0,697	69,76	88,05
14.	Konzerviran stročji fižol	400g	0,895	89,51	112,97
15.	Konzerviran fižol v zrnju	400g	0,759	75,91	95,80
16.	Pire krompir	120g	0,832	83,22	105,03
17.	Gorčica v tubi	200g	0,938	93,84	118,44
	<u>Ostali izdelki iz vrtnin</u>		0,820	82,03	103,53
6	Predelane in konzervirane vrtnine		0,784	78,41	98,96

4.2.6 Cenovna razmerja v skupini predelanega in konzerviranega sadja

Edina skupina živil, ki je bila dražja v Sloveniji v primerjavi z Avstrijo, je skupina predelano in konzervirano sadje, in sicer za dobrih 7 % (tabela 16). Skupina se deli še na dve podskupini, izmed katerih je prva (suho sadje) za odtenek cenejša, druga (predelano sadje) pa za slabih 12 % dražja v Sloveniji. Posebej velja izpostaviti marmeladi (marelice, jagode), ki sta bili za 19 oziroma 18,8 % dražji, medtem ko so bile suhe marelice in rozine v Sloveniji nekoliko cenejše. Vseh 8 postavk znotraj skupine predelanega in konzerviranega sadja je v Sloveniji dosegalo višjo raven cen od censke paritete celotnega vzorca živil, najvišjo med njimi

marelična marmelada. Povprečna raven cen znotraj te skupine je bila za 35,37 % višja od agregatne censke paritete celotnega vzorca.

Tabela 16: Izdelane censke paritete in cenovne ravni za predelano in konzervirano sadje

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	Censka pariteta (CP); P_{SLO}/P_{AVS}	Raven censke paritete: $CP*100$	Raven censke paritete: $(CP/ACP_z)*100$
1.	Suhe slive	250g	1,044	104,41	131,78
2.	Suhe marelice	250g	0,975	97,54	123,11
3.	Rozine	200g	0,909	90,87	114,69
	<u>Suho sadje</u>		0,999	99,87	126,04
4.	Marmelada (marelice)	450g	1,191	119,06	150,26
5.	Marmelada (jagode)	450g	1,189	118,87	150,03
6.	Kompot (ananas, konzerva)	836g	1,182	118,28	149,28
7.	Kompot (breskev, konzerva)	825g	1,116	111,57	140,81
8.	Sadna kašica	kg	1,109	110,97	140,05
	<u>Predelano sadje</u>		1,171	117,19	147,81
7	Predelano in konzervirano sadje		1,073	107,26	135,37

4.2.7 Cenovna razmerja v skupini svežega mesa

Cene svežega mesa so bile v povprečju za dobrih 31 % nižje v Sloveniji (tabela 17). Posebej velja izpostaviti goveji zrezek, ki je bil za skoraj 53 % cenejši kot v Avstriji. Do najmanjših razlik je prihajalo pri svinjskem zrezku, ki je bil le dobre 4 % cenejši v primerjavi z Avstrijo. V Sloveniji je bilo vseh 9 živil znotraj te skupine cenejših. Na podlagi izračunov disparitet smo ugotovili, da je 6 postavk znotraj te skupine dosegalo nižjo raven cen od censke paritete celotnega vzorca živil.

Tabela 17: Izračunane censke paritete in cenovne ravni za sveže meso

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	Censka pariteta (CP); P_{SLO}/P_{AVS}	Raven censke paritete: $CP*100$	Raven censke paritete: $(CP/ACP_z)*100$
1.	Goveji zrezek	kg	0,473	47,31	59,71
2.	Goveje meso s kostjo	kg	0,501	50,14	63,28
3.	Telečji zrezek	kg	0,600	60,03	75,76
4.	Telečje meso s kostjo	kg	0,602	60,19	75,96
5.	Svinjski zrezek	kg	0,959	95,91	121,04
6.	Svinjski kotlet	kg	0,877	87,68	110,66
7.	Očiščen piščanec	kg	0,886	88,59	111,81
8.	Piščančji file	kg	0,619	61,89	78,11
9.	Puranji file	kg	0,652	65,20	82,29
8	Sveže meso		0,690	68,99	87,08

4.2.8 Cenovna razmerja v skupini predelanega in konzerviranega mesa

Tudi cene predelanega in konzerviranega mesa so bile v Sloveniji nižje, in sicer v povprečju za dobrih 22 % (tabela 18). Skupina se deli še na štiri podskupine in prav vse so bile cenejšje v primerjavi z Avstrijo. Izmed 17 produktov oziroma živil sta bila dražja le dva (suha svinjska rebra in pripravljena mesna omaka za testenine). Do največjih razlik prihaja pri suhi svinjski slanini in hrenovkah, ki sta bila v Sloveniji cenejša za 42 %. Najcenejša znotraj te skupine, in sicer za slabih 30 %, je bila podskupina klobasni proizvodi. Raven cen skupine predelanega in konzerviranega mesa je bila za 1,65 % nižja od agregatne censke paritete celotnega vzorca živil.

Tabela 18: Izračunane censke paritete in cenovne ravni za predelano in konzervirano meso

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	Censka pariteta (CP); P_{SLO}/P_{AVS}	Raven censke paritete: $CP*100$	Raven censke paritete: $(CP/ACP_z)*100$
1.	Suha svinjska rebra	kg	1,051	105,41	132,69
2.	Suh svinjski vrat	kg	0,667	66,67	84,15
3.	Suha svinjska slanina	kg	0,582	58,15	73,39
4.	Pršut	kg	0,929	92,86	117,2
	<u>Suhomesnati izdelki</u>		0,787	78,72	99,36
5.	Ogrska salama	kg	0,691	69,13	87,24
6.	Piščančja prsa	kg	0,647	64,68	81,64
7.	Šunka	kg	0,893	89,32	112,73
8.	Kranjske klobase	kg	0,770	77,02	97,21
9.	Hrenovke	kg	0,582	58,23	73,50
10.	Čajna klobasa	kg	0,789	78,94	99,63
11.	Mortadela	kg	0,758	75,80	95,67
	<u>Klobasni proizvodi</u>		0,719	71,99	90,85
12.	Pripravljena mesna omaka za testenine	400g	1,034	103,48	130,6
13.	(bolognese)	100g	0,875	87,53	110,47
14.	Jetrna pašteta	95g	0,919	91,89	115,97
15.	Puranja pašteta	415g	0,941	94,13	118,80
	Pripravljena jed z mesom				
	<u>Mesne konzerve</u>		0,931	93,08	117,48
16.	Kokošja juha Knorr	vrečka	0,995	99,49	125,56
17.	Goveja juha Knorr	vrečka	0,985	98,48	124,29
	<u>Ostali izdelki iz mesa</u>		0,992	99,20	125,20
9	Predelano in konzervirano meso		0,779	77,92	98,35

4.2.9 Cenovna razmerja v skupini predelanih in konzerviranih rib

Predelane in konzervirane ribe so bile v povprečju v Sloveniji za slabih 12 % cenejše v primerjavi z Avstrijo (tabela 19). Največja razlika je bila opazna pri zamrznjenem osličjem fileju, in sicer so slovenske cene za dobrih 22 % zaostajale za avstrijskimi. Do najmanjših oziroma komaj zaznanih razlik je prihajalo pri produktu sardine v olju. Glede na celotni preučevani vzorec je bila ta skupina za 11,6 % dražja od povprečja celotnega vzorca v Sloveniji.

Tabela 19: Izračunane censke paritete in cenovne ravni za predelane in konzervirane ribe

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	Censka pariteta (CP); P_{SLO}/P_{AVS}	Raven censke paritete: $CP*100$	Raven censke paritete: $(CP/ACP_z)*100$
1.	Sardine v olju	115g	0,997	99,66	125,78
2.	Riba s povrtnino	125g	0,953	95,32	120,30
3.	Panirane ribje palčke	300g	0,840	84,02	106,04
4.	Zamrznjen osličji file	kg	0,779	77,87	98,28
10	Predelane in konzervirane ribe		0,884	88,42	111,60

4.2.10 Cenovna razmerja v skupini svežega in predelanega mleka

Skupino svežega in predelanega mleka tvorijo 4 podskupine (tabela 20). V povprečju je celotna skupina za dobrih 5 % cenejša v Sloveniji. Glede na preučevani vzorec pa za slabih 20 % dražja od povprečja celotnega vzorca živil. Do največjih razlik prihaja pri podskupini siri, ki je cenejša v Sloveniji za dobrih 20 %. Največje ekstrema znotraj te skupine sta sir gauda, ki je za skoraj 40 % cenejši, in topljeni sir, ki je za dobrih 37 % dražji v primerjavi z Avstrijo. Raven cen skupine svežega in predelanega mleka je bila za dobrih 19 % višja od povprečja cen vzorca.

Tabela 20: Izračunane censke paritete in cenovne ravni za sveže in predelano mleko

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	Censka pariteta (CP); P_{SLO}/P_{AVS}	Raven censke paritete: $CP*100$	Raven censke paritete: $(CP/ACP_z)*100$
1.	Alpsko mleko (trajno)	l	0,939	93,88	118,48
2.	Navadno mleko (kratkotrajno)	l	1,049	104,90	132,39
	<u>Sveže mleko</u>		0,975	97,50	123,05
3.	Jogurt navadni	180ml	1,178	117,80	148,67
4.	Sadni jogurt	150g	0,787	78,65	99,26
5.	Kisla smetana	180ml	1,279	127,89	161,41
	<u>Kislo mleko</u>		1,082	108,29	136,67
6.	Skuta	kg	1,129	112,85	142,43
7.	Sir ementaler	kg	0,708	70,84	89,41
8.	Sir gauda	kg	0,606	60,58	76,46
9.	Topljeni sir	200g	1,367	136,72	172,55
10.	Lahki sir	kg	0,749	74,92	94,55
	<u>Siri</u>		0,797	79,65	100,52
11.	Sladka smetana	250ml	1,178	117,70	148,54
12.	Sladoled (banjica)	l	0,967	96,65	121,98
13.	Lučka (Magnum)	kos	0,919	91,92	116,02
14.	Mlečni napitek (čokoladno mleko)	500ml	0,88	88,04	111,12
	<u>Ostali mlečni izdelki</u>		1,015	101,57	128,19
11	Sveže in predelano mleko		0,945	94,50	119,27

4.2.11 Cenovna razmerja v skupini maščob

V skupini maščob je zastopanih 6 vrst živil, katerih cene so v povprečju za slabih 15 % nižje kot v Avstriji. Posebej izstopa jedilno olje (sončnično), ki je za 31,1 % cenejše na slovenskih tleh. V primerjavi s povprečjem cen celotnega preučevanega vzorca živil so cene znotraj te skupine nekoliko višje, in sicer za 8,1 %.

Tabela 21: Izračunane censke paritete in cenovne ravni za maščobe

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	Censka pariteta (CP); P_{SLO}/P_{AVS}	Raven censke paritete: $CP*100$	Raven censke paritete: $(CP/ACP_z)*100$
1.	Bučno olje	l	0,873	87,29	110,17
2.	Olivno olje	750ml	1,141	114,1	144
3.	Jedilno olje (sončnično)	l	0,687	68,86	86,9
4.	Surovo maslo	250g	1,071	107,17	135,26
5.	Margarina za peko	250g	0,709	70,86	89,44
6.	Margarina mazljiva (Rama)	500ml	1,004	100,41	126,73
12	Maščobe		0,857	85,66	108,10

4.2.12 Cenovna razmerja v skupini ostalih živilskih proizvodov

Skupino ostalih živilskih proizvodov sestavlja 7 podskupin oziroma 29 posameznih živil. Celotna skupina je v Sloveniji v primerjavi z Avstrijo za slabih 12 % cenejša. Štiri izmed sedmih podskupin so cenejše in tri dražje kot v Avstriji. Posebej izstopa podskupina začimb, ki so v povprečju za 56 % cenejše. Do največjih ekstremov prihaja pri vinskem kislu, ki je za skoraj 57 % cenejši v Sloveniji. Hrana za mačke (konzerva, Whiskas) je postavka, ki je bila v celotnem preučevanem vzorcu živil v Sloveniji najdražja v primerjavi z Avstrijo, in sicer za skoraj 53 %. Glede na povprečje celotnega vzorca živil je bila skupina ostalih živilskih proizvodov v Sloveniji za 11,5 % dražja.

Tabela 22: Izračunane censke paritete in cenovne ravni za ostale živilske proizvode

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	Censka pariteta (CP); P_{SLO}/P_{AVS}	Raven censke paritete: $CP*100$	Raven censke paritete: $(CP/ACP_z)*100$
1.	Sladkor	kg	0,949	94,95	119,84
2.	Umetno sladilo (Natreen)	škatlica	1,132	131,29	165,70
	<u>Sladkor</u>		1,01	101,01	127,48
3.	Jedilna čokolada (Manner)	200g	0,912	91,19	115,09
4.	Mlečna čokolada (Milka)	80g	1,000	100	126,2
5.	Kakav v prahu	100g	0,794	79,42	100,23
6.	Mlečni kakav	400g	1,025	102,51	129,38
	<u>Kakav in kakav proizvodi</u>		0,959	95,89	121,02
7.	Bomboni Haribo	200g	1,128	112,76	142,32
	<u>Bomboni</u>		1,128	112,76	142,32

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	Censka pariteta (CP); P _{SLO} /P _{AVS}	Raven censke paritete: CP*100	Raven censke paritete: (CP/ACP ₂)*100
8.	Keksi Leibnitz	200g	0,825	82,47	104,08
9.	Napolitanke	400g	0,854	85,42	107,81
10.	Čips	175g	0,932	93,21	117,64
11.	Keksi domači	500g	0,808	80,79	101,96
12.	Slano pecivo Soletii	250g	0,873	87,33	110,22
	<u>Keksi in podobno</u>		0,837	83,73	105,68
13.	Pražena kava	250g	1,047	104,70	132,14
14.	Instant kava	100g	0,941	94,07	118,72
15.	Čaj (šipek)	54g	0,591	59,12	74,62
16.	Čaj (pravi, vanilija)	50g	0,756	75,75	95,60
17.	Puding	90g	0,958	95,79	120,89
18.	Med	450g	1,061	106,08	133,88
19.	Žvečilni gumi Orbit	Kos	0,565	56,54	71,35
20.	Majoneza	165g	0,982	98,15	123,88
	<u>Druži prehrambeni izdelki</u>		0,883	88,34	111,49
21.	Kuhinjska sol	500g	0,581	58,19	73,44
22.	Poper	50g	0,637	63,66	80,35
23.	Kis (vinski)	l	0,434	43,40	54,77
24.	Mleta paprika	50g	0,538	53,83	67,94
25.	Jušne kocke (kokošje)	120g	0,631	63,13	79,67
	<u>Začimbe</u>		0,543	54,32	68,57
26.	Hrana za pse (konzerva, Pedigree)	1200g	1,215	121,53	153,38
27.	Hrana za pse (briketi, Pedigree)	1kg	0,653	65,30	82,41
28.	Hrana za mačke (konzerva, Whiskas)	400g	1,528	152,80	192,85
29.	Hrana za mačke (briketi, Whiskas)	1kg	0,856	85,58	108,01
	<u>Hrana za domače živali</u>		1,048	104,80	132,27
13	<u>Ostali živilski proizvodi</u>		0,884	88,37	111,52

5 SKLEPNE UGOTOVITVE

V prvem delu diplomskega seminarja smo med seboj primerjali Slovenijo in Avstrijo v luči ekonomskih kazalcev. Prišli smo do ugotovitev, da je Slovenija v letu 2013 v primerjavi z Avstrijo dosegala nižji bruto domači proizvod na prebivalca v standardu kupne moči, in sicer 83 % ravni razvitosti skupine držav EU-27. Avstrija je medtem dosegala višji bruto domači proizvod na prebivalca od povprečja skupine držav EU-27, in sicer v višini 129 % povprečja EU-27.

Stopnja anketne brezposelnosti v Avstriji je bila v letu 2013 najnižja na območju Evropske unije (4,9 %). Slovenija se v zadnjih letih po tem kazalcu približuje povprečju skupine držav EU-27, saj je v letu 2013 stopnja brezposelnosti znašala 10,1 %.

Mesečna neto plača v Sloveniji je v letu 2012 znašala 991,44 €, kar je slabih 58 % mesečne neto plače v Avstriji v istem letu.

Splošna raven cen je v Sloveniji leta 2013 dosegla 83,3 % povprečja skupine držav EU-27, v Avstriji pa 106,9 % povprečja skupine držav EU-27.

Avstrija je tretja najpomembnejša zunanjetrgovinska partnerica Slovenije, tako na uvozni kot tudi na izvozni strani. Slovenija medtem za Avstrijo ne predstavlja tako pomembnega zunanjetrgovinskega partnerja, saj je na uvozni strani šele na 17. in na izvozni strani na 13. mestu.

Iz primerjav med Slovenijo in Avstrijo lahko sklepamo, da je slovensko gospodarstvo slabše razvito od avstrijskega.

S terenskim popisom cen smo prišli do ugotovitev, da je raven cen živil v Sloveniji nižja v primerjavi z Avstrijo. Cene celotnega opazovanega vzorca, ki je zajemal 157 živil, so bile v juniju 2014 za 20,8 % nižje v Sloveniji.

Najcenejša skupina je v Sloveniji skupina izdelkov iz žit, ki je bila v povprečju cenejša za 33,7 %. Druga najcenejša skupina je bila v Sloveniji sveže meso, ki je bila cenejša za 31 % in takoj za njo skupina svežih vrtnin, ki so bile v povprečju cenejše za 30,4 % v primerjavi z Avstrijo.

Edina skupina, ki je bila v Sloveniji dražja, je bila skupina predelanega in konzerviranega sadja, ki je za 7,3 % dražja v primerjavi z Avstrijo.

Mlečna čokolada (Milka) je edino živilo, ki je v času terenskega popisa cen imelo povsem enako cenovno raven v Sloveniji in Avstriji.

V tabeli 23 so prikazana živila, ki so bila najdražja v Sloveniji v primerjavi z Avstrijo. To so: hrana za mačke (konzerva-Whiskas), jagode in topljeni sir.

Tabela 23: Živila, ki so v Sloveniji dosegla višjo raven censke paritete v primerjavi z Avstrijo

Živilo	Censka pariteta: CP*100
Hrana za mačke (konzerva-Whiskas)	152,81
Jagode	143,93
Topljeni sir	136,72

V tabeli 24 pa so navedena živila, ki so bila najcenejša v Sloveniji v primerjavi z Avstrijo. To so: francoski kruh (bageta), kruh (moka tip 500) in zelena solata (gentile).

Tabela 24: Živila, ki so v Sloveniji dosegla najnižjo raven censke paritete v primerjavi z Avstrijo

Živilo	Censka pariteta: CP*100
Francoski kruh (bageta)	29,21
Kruh (moka tip 500)	39,66
Zelena solata (gentile)	43,01

VIRI IN LITERATURA

1. AJPES – Agencija Republike Slovenije za javnopravne storitve in evidence. 2014a. Informacija o poslovanju gospodarskih družb v Republiki Sloveniji. Dostopno na: http://www.ajpes.si/Letna_porocila/Druzbe_in_zadruga/Informacije (6. 8. 2014).
2. Bekó, Jani, Boršič, Darja, Bricelj, Bor, Jagrič, Timotej, Kračun, Davorin, Ovin, Rasto. 2012. *Primerjava cen in plač Slovenije z Italijo in Madžarsko v marcu 2010*. Maribor: Univerzitetna založba Univerze.
3. BS – Banka Slovenije. 2014a. Letno poročilo 2014. Dostopno na: https://www.bsi.si/iskalniki/letna_porocila.asp?Mapald=709 (13. 8. 2014).
4. BS – Banka Slovenije. 2014b. Letno poročilo 2009. Dostopno na : https://www.bsi.si/iskalniki/letna_porocila.asp?Mapald=709 (27. 8. 2014).
5. EC – European Commission. 2014a. Economic Forecast, Spring 2014. Dostopno na: http://ec.europa.eu/economy_finance/eu/forecasts/2014_spring_forecast_en.htm (26. 7. 2014).
6. EC – European Commission. 2014b. Economic Forecast, Spring 2011. Dostopno na: http://ec.europa.eu/economy_finance/eu/forecasts/2011_spring_forecast_en.htm (27. 7. 2014).
7. EC – European Commission. 2014c. Economic Forecast, Spring 2010. Dostopno na: http://ec.europa.eu/economy_finance/eu/forecasts/2010_spring_forecast_en.htm (29. 7. 2014).
8. EC – European Commission. 2014d. EU Food Market Overview. Dostopno na: http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/food/eu-market/index_en.htm (5. 8. 2014).
9. Eurostat. 2014a. Economy and Finance, National Accounts. Dostopno na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/national_accounts/data/main_tables (20. 7. 2014).
10. Eurostat. 2014b. Economy and Finance, Harmonized Indices of Consumer Prices. Dostopno na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/hicp/data/main_tables (1. 8. 2014).
11. Eurostat. 2014c. Economy and Finance, Purchasing Power Parities. Dostopno na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/purchasing_power_parities/data/main_tables (1. 8. 2014).
12. Eurostat. 2014d. Population and Social Conditions, Labour Market. Dostopno na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/labour_market/introduction (25. 7. 2014).

13. Eurostat. 2014e. Labour Market, Earnings. Dostopno na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/labour_market/earnings/main_tables (5. 8. 2014).
14. Eurostat. 2014f. Economy and Finance, Government Finance Statistics. Dostopno na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/government_finance_statistics/data/main_tables (27. 7. 2014).
15. Gerdesmeier, Dieter. 2007. Cenovna stabilnost: zakaj je zame pomembna?. Dostopno na: https://www.ecb.europa.eu/home/pdf/students/booklet_sl.pdf (4. 8. 2014).
16. Gvin. 2012. Dostopno na: <http://www.gvin.com/index.php/storitve/gvin-baze/> (29. 7. 2014).
17. Statistik Austria. 2014a. Soziales, Personen Einkommen. Dostopno na: http://www.statistik.at/web_de/statistiken/soziales/personen-einkommen/index.html (5. 8. 2014).
18. Statistik Austria. 2014b. Außenhandel. Dostopno na: http://www.statistik.at/web_de/statistiken/aussenhandel/index.html (26. 8. 2014).
19. SURS – Statistični urad Republike Slovenije. 2014a. Demografsko socialno območje, Trg dela. Dostopno na: http://www.stat.si/tema_demografsko_trg.asp (5. 8. 2014).
20. UMAR – Urad za makroekonomske analize in razvoj. 2014a. Poročilo o razvoju 2014. Dostopno na: http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/pr/2014/POR_2014.pdf (24. 8. 2014).
21. UMAR – Urad za makroekonomske analize in razvoj. 2014b. Poročilo o razvoju 2013. Dostopno na: http://www.umar.gov.si/publikacije/porocilo_o_razvoju/publikacija/zapisi/porocilo_o_razvoju_2013/35/?tx_ttnews%5Byear%5D=2013&cHash=206eff6b8a (24. 8. 2014).
22. UMAR – Urad za makroekonomske analize in razvoj. 2014c. Poročilo o razvoju 2010. Dostopno na: http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/pr/2010/por_s2010.pdf (17. 8. 2014).
23. UMAR – Urad za makroekonomske analize in razvoj. 2014d. Poročilo o razvoju 2009. Dostopno na: http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/pr/2009/por2009.pdf (12. 8. 2014).

24. WKO – Wirtschaftskammer Österreich. Nahrungs und Genussmittelindustrie (Lebensmittelindustrie). 2014a. Dostopno na: https://www.wko.at/Content.Node/branchen/oe/Nahrungs--und-Genussmittelindustrie--Lebensmittelindustrie-/Zahlen,_Daten,_Fakten.html (4. 8. 2014).
25. WKO – Wirtschaftskammer Österreich. Nahrungs und Genussmittelindustrie (Lebensmittelindustrie). 2014b. Dostopno na: https://www.wko.at/Content.Node/branchen/oe/Nahrungs--und-Genussmittelindustrie--Lebensmittelindustrie-/Promoting_an_EU_industrial_policy_for_food_and_drink.pdf (4. 8. 2014).

